

9.9. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtävänä on tarjota hyvinvointi-, varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetus-, kirjasto-, kulttuuri, vapaa-aika, liikunta- sekä nuorisopalveluita, etsivän nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön, osallisuuden sekä kotouttamisen palveluita kokonaisuutena edistään tehokkaasti, taloudellisesti sekä yhteistyössä kuntalaisten koulutus- ja kehittämistarpeita ja kokonaisvaltaista henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä kasvun ja oppimisen kokonaisuuksia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista, palveluidensa kehittämissuunnasta, painopistealueista ja toimintasuunnitelmasta sekä valmistelee ja tekee esityksiä sivistyspalveluiden hoitamiseen tarvittavista määrärahoista. Sivistys- ja hyvinvointilautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja jokaiselle on nimetty varajäsen.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontui kerran kuukaudessa tammikuusta kesäkuuhun ja elokuusta joulukuuhun, yhteensä 11 kertaa. Pykälää sivistys- ja hyvinvointilautakunta käsitteli vuoden 2023 aikana yhteensä 123.

Talousarvion sitovuuden toteutuminen

Talousarvion 2023 sitova erä valtuustoon nähden oli lautakunnan ulkoinen toimintakate. Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintatuottoihin varattiin talousarviossa yhteensä 685.593 euroa, toteuma oli 773.069,04 euroa.

Toimintakulut budjettimuutoksineen olivat talousarviossa yhteensä 5.049.044 euroa, toteuma oli 4.933.357,52 euroa. Tilikauden tulos oli 4.205.605,98 euroa.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta pysyi vuoden 2023 budjetissa 95,3 % toimintakateprosentilla.

Vuoden 2023 sivistys- ja hyvinvointipalveluiden asukaskohtainen nettokustannus oli 1 756 euroa.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Talousarviovaiheessa on sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kokoava talousarvioteksti jäänyt toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta kokonaan kirjoittamatta, mutta jokaisen palvelualueen erillisen osa-alueen (hallinto, perusopetus, esiopetus, vapaa sivistystyö, kulttuuri- ja kirjastopalvelut, vapaa-ajan palvelut, nuorisopalvelut ja hyvinvointipalvelut) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on kirjattu huolellisesti sekä talousarvioon että tilinpäätökseen kuntastrategisia tavoitteita noudatellen.

9.9.1. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinto

TOIMINTA-AJATUS

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat kestäväällä tavalla hyvän arjen palveluita hyvinvoinnin, varhaiskasvatuksen, opetuksen, kirjaston ja kulttuurin, vapaa-ajan, liikunnan, nuorisotyön, etsivän nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön palveluita lisäten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, osallisuutta ja jokaisen ihmisen hyvinvointia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluilla tavoitetaan kokonaisia ikäluokkia ja ne koskettavat suurta joukkoa kuntalaisia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluissa kuntalaisten tarpeet havaitaan varhain.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut edistävät kunnan vetovoimaisuutta ja luovat edellytyksiä sekä mahdollisuuksia elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää; oppia, kasvaa ja kehittyä.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLE

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallintoon budjetoitiin 121 427 euroa ja toteuma oli 123 716 euroa. Asukaskohtainen kustannus vuonna 2023 on ollut 52 euroa per asukas.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut on toteutettu kuntastrategian mukaisesti suunnitellen, toimien, kehittäen ja johtaen. Lautakunnan vastuualueelle kuuluvat hyvinvoinnin, osallisuuden ja kotouttamisen edistämisen, varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan, kirjaston ja kulttuurin sekä vapaa-aikapalvelut (nuoriso- ja liikuntapalvelut) sekä vapaa sivistystyön palvelut.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden johtoryhmän muodostavat rehtori-sivistysjohtaja, henkilöstö- ja koulusihteerin sekä varhaiskasvatuksen, vapaa-ajan, kirjaston sekä etsivän nuorisotyön edustajat. Johtoryhmän kokoukset on pidetty noin kerran kuukaudessa tammi-kesäkuussa sekä elojoulukuussa.

Koulujen rehtori on työskennellyt työajastaan 60 % rehtorin, 34,27 % sivistysjohtajan ja 5,73 % kirjastonjohtajan tehtävissä.

Henkilöstö- ja koulusihteerin työaika on jakautunut 40 % hallintopalveluiden, 30 % perusopetuksen ja 30 % sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinnon kesken.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallintomenoihin sisältyneet henkilöstö- ja toimistokustannukset ovat muodostuneet sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kokouspalkkioista ja matkakorvauksista sekä rehtori-sivistysjohtajan ja koulusihteerin sekä hyvinvointisuunnittelijan palkkakustannuksia.

Hallinnolliset tehtävät on hoidettu määräaikoja noudattaen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tekevät laaja-alaista yhteistyötä eri palvelualueiden sekä paikallisten ja alueellisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä yhdyspinnoilla hyvinvointialueen kanssa.	Perustetaan monitoimijainen hyvinvointiryhmä. Vahvistetaan suunnitelmien, tekemisen sekä toiminnan arvioinnin välistä yhteyttä osana kehittämistä. Hyvinvointialueyhdyspinnoilla haetaan toimivia vastinpareja ja vahvistetaan monitoimijaisen tiimimallin käytänteitä.	Hyvinvointiryhmän jäsenien valinta ja toimintasuunnitelma. Kuntastrategian toteutumisen sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuosikellossa Hyvinvointialueyhteistyön rakentaminen	Hyvinvointiryhmä perustettiin ja työskentely on ollut aktiivista ja yhteistoiminnallista. Hyvinvointialueen vastinpareja löydettiin ja hyvinvointialueyhteistyötä on kehitetty koko vuoden 2023 ajan.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Voimavarojen kohdistaminen kuntastrategian arvojen mukaisesti: oppiva ja kehittyvä, avoin ja rohkea, aito ja yhteisöllinen.	Tehdään tiivistä sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sisäistä sekä palvelualueet ylittävää yhteistyötä.	Yhteisten toimintatapojen kehittäminen (vuosikello)	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuosikello on jatkuvasti kehittymässä ja ohjaamassa toimintakulttuuria.
Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistaminen	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut vahvistaa henkilöstönsä digi- sekä hyvinvointiosaamista	Digitaalisin keinoin vahvistetaan osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia, lisätään työhyvinvointia ja vahvistetaan hyvinvointipalveluiden vaikuttavuutta.	Digiosaamisen kehittäminen on mahdollistettu matalan kouluttautumiskynnyksen koulutuslisenssillä. Koulutuslisenssin käyttö jäi kuitenkin vähäiseksi.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Toivakan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyön ja tarpeiden näkyminen hyvinvointialueyhteistyössä,	Toimitaan aktiivisesti hyvinvointialueyhdyspinnoilla.	Yhteistyö hyvinvointialueen vastinparien kanssa.	Hyvinvointialueen vastinparien löydyttyä ja vuoden mitaan asioiden askelittain selkiytyttyä on toimittu aktiivisesti yhteistyössä hyvinvointialueyhteistyössä.
sivistyskuntaverkostossa	Toimitaan aktiivisesti sivistyskuntaverkostossa sekä hankeverkostoissa.	Yhteistyö sivistyskuntaverkostossa.	Rehtori-sivistysjohtaja on osallistunut aktiivisesti sekä Keski-Suomen että seudullisen sivistysjohtajaverkoston toimintaan.
sekä kunnan markkinoinnissa ja viestinnässä.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden näkyväksi tekeminen ja viestintä	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut osana kunnan vetovoimaisuutta ja markkinointia.	Kunnan markkinoinnissa sivistys- ja hyvinvointipalvelut vielä hakevat rooliaan ja paikkaansa, mutta oma-aloitteinen toiminta esimerkiksi sosiaalisessa mediassa on selvästi lisääntynyt ja kehittynyt vuoden 2023 aikana.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinnon riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat kahden hallinnon viranhaltijan (rehtori-sivistysjohtaja, kirjastonjohtaja sekä henkilöstö- ja koulusihteeri, työsuojelupäällikkö) vastualueiden ja virkatehtävien laajuus. Monipuoliset tehtävät ovat rikkaus ja lisäävät työn imua, mutta mahdollisissa ja eteenkin tulleissa poikkeus- tai kriisitilanteissa työmäärät kasautuvat eikä tehtäviä voi helposti jakaa muille edes normaaliarjessa, koska virkatehtävien hoitaminen vaatii esim. lainsäädännön, eri järjestelmien sekä toimintatapojen osaamista, käyttötaitoa sekä toimivaltaa. Rehtorin tehtävää tukee yhteisöllinen koulujen johtaminen sekä kolme apulaisjohtajaa, joilla kuitenkin omat opetusvelvollisuutensa. Henkilöstösihteerin työtä tukee tiivis yhteistyö talous- ja hallintosuunnittelijan kanssa. Rehtori ja koulusihteeri yhteistyö on saumatonta ja tiivistä. Työajan jakautuminen eri tehtävien kesken vaihtelee riippuen sivistyksen vuosikellon ajankohdasta.

Hyvinvointialue on edellyttänyt osallistumista useisiin eri kokouksiinsa ja moninaiisiin yhteistyöryhmiin. Pienessä organisaatiossamme olemme joutuneet priorisoimaan ja vähintäänkin välttämään päällekkäisiä osallistumisia työajan riittämiseksi.

Viestinnälliset haasteet ovat aina riski ja epävarmuustekijä, vaikka niiden kehittämiseen on jatkuvasti panostettu ja hyödynnetty myös kunnan viestintä- ja markkinointisuunnittelijan osaamista.

Vuoden 2023 erityinen riski ja epävarmuustekijä on ollut kunnan alijäämän tasapainotusvelvoite, jonka vuoksi sivistys- ja hyvinvointipalveluiden arjen säästötavoitteet jo vuoden 2023 aikana, vuoden 2024 talousarviosuunnittelun ja säästöjen etsimisen, YT-neuvotteluiden valmistelun ja lakisääteisten palveluiden järjestämisen ja käytettävissä olevien taloudellisten resurssien keskinäisen suhteen tasapainottelun vuoksi on koettu laajalti kuormittuneisuutta ja suuren valmisteltavan aineiston vuoksi on hallinnonkin tehtävissä työkuorma ollut erityisen suuri. Kunnanjohtaja vaihtui vuoden puolivälissä, kesä toimittiin ilman vakituista kunnanjohtajaa ja syksyllä 2023 käärittiin hihat uuden kunnanjohtajan alkaessa luotsata kunnan taloutta kohti uutta nousua.

TALOUSSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	0	0	0	0	-	0
Maksutuotot	0	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	75	0	75	61	81,3 %	-14
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	75	0	75	61	81,3 %	-14
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-114 636	0	-114 636	-106 670	93,1 %	7 966
Palvelujen ostot	-5 971	0	-5 971	-12 780	214,0 %	-6 809
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-720	0	-720	-3 765	523,0 %	-3 045
Avustukset	0	0	0	0	-	0
Vuokratulot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-100	0	-100	-500	500,2 %	-400
Toimintakulut yht.	-121 427	0	-121 427	-123 716	101,9 %	-2 289
Toimintakate	-121 352	0	-121 352	-123 655	101,9 %	-2 303
Poistot ja arvonalentumiset	-810	0	-810	-814	100,5 %	-4
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-122 162	0	-122 162	-124 468	101,9 %	-2 306

9.9.2. Perusopetus

9.9.2.1. Opetuspalvelut

KANKAISTEN KYLÄKOULU

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan yhtenäisessä perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Syntyvyyden mukainen oppilasennuste on hienoisessa laskussa, mutta muuttoliike on lisännyt viime vuosina kunnan lapsimäärää sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita edelleen on.

Laadukas oppimisen tuki on tärkeää kaikkina päivinä. Jokaisen opettajan tulee antaa oppilaiden tuen tarpeet tunnistaen heidän oppimiseensa oikea-aikaista ja riittävän pitkäkestoista ja tukea. Ohjaajahenkilöstöllä vahvistetaan tuen kohdentumista ja oikea-aikaisuutta.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Perusopetus muodostaa sivistys- ja hyvinvointipalveluista reilusti yli puolet, 61, 9 % henkilöstön määrällä, taloudellisesti ja toiminnallisesti arvioiden.

Perusopetuksen yhteenlaskettu talousarvio vuodelle 2023 on ollut 3 621 413 €, toteuma 3 490 956 € (96,4 %). Vuoden 2023 asukaskohtainen kustannus on ollut 1 473 euroa.

Kouluilla on yhteinen koulujen johtoryhmä, yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä sekä yhteiset kotisivut Peda.netissa, yhteinen toimintasuunnitelma sekä lukuvuosikertomus.

Kankaisten kyläkoulun talousarvio vuodelle 2023 on ollut 595 428 euroa, toteuma 545 720 euroa (91,7 %).

Kankaisten kyläkoululla on ollut oppilaita vuosiluokilla 0–6 keväällä 2023 yhteensä 48. Syysluku-kaudella 2023 oppilasmäärä esioppilaat mukaan lukien on ollut 50 oppilasta.

Kankaisten kyläkoululla on lukuvuonna 2024–2025 oppilasennusteen mukaan esioppilaat mukaan lukien 46 oppilasta. Lukuvuodesta 2025–2026 eteenpäin Kankaisten koululle ennustetaan syntyvyyden mukaan oppilasmäärän hienoista vähenemistä, noin 35–40 oppilaaseen vuoteen 2028 mennessä.

Kankaisten kyläkoululla on kolme vakituisessa virassa olevaa luokanopettajaa, jotka opettavat osittain vaihtotunteina yhdysluokissa. Keväällä 2023 ryhmäjako oli yhdysluokat 0.-2, 3.- 4. ja 5.-6. lk ja syksyllä 2023 0.-1, 2.-3. ja 4.-6. 0.–1., 2.–4. ja 5.–6. Kevätlukukauden koulunkäynninohjaajan tehtävää hoiti määräaikainen työntekijä, vakinainen aloitti työnsä elokuussa 2023. Kevätlukukaudella koulunkäynnin ohjaajia oli yhteensä kaksi ja syyslukukauden alusta kolme. Yksi koulunkäynnin ohjaajista on toiminut tiistaista torstaihin esi- ja alkuopetuksen yhdysluokassa myös esiopetusoppilaiden tukena, kaksi muuta oppilaanohjauksessa yksilö- ja ryhmämuotoisesti. Koulunkäynnin ohjaajat vastaavat myös iltapäivätoiminnasta.

Kankaisten kyläkoulun oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin tukea täydentää kiertävä laaja-alainen erityisopettaja yhtenä päivänä viikossa sekä käsityön opettaja ja esiopetuksen opettaja kerran viikossa.

Kyläkoululla on valtion hankeavustusten turvin järjestetty koulun kerhotoimintaa 0.-2. luokkalaisille ja harrastamisen Toivakan mallin monilajikerho sekä 1.-2. luokan 4H-kerho.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpano	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti eri vuosiluokkakokonaisuuksissa	KulttuuriVakka-suunnitelma on toteutunut hyvin ja suunnitelman mukaan.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Yrittäjyyskasvatus	6. luokkalaisten osallistuminen Yrittäjäyhteisö -hankkeeseen	Kaikki kuudesluokkalaiset osallistuvat Yrittäjäyhteisö -hankkeeseen	Yrittäjäyhteisötoimintaa on toteutettu suunnitelman mukaisesti ja toukokuussa on osallistuttu Jyväskylässä yrittäjäyhteisövierailuun ja -päivään
Hyvinvointioppimisen kehittyminen	Hyvinvointivuosisikellon toimeenpano	Oppilaiden hyvinvointioppimisen ja kaveritaitojen kehittyminen, vuosikellon toteuttaminen	Hyvinvointivuosisikellon sisältö on käyty läpi koko koulun voimin. 5.- 6. luokalla on ollut syksyn 2023 myös erityinen hyvinvointioppitunti.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Kankaisten kyläkoulu osana yhtenäistä perusopetusta Toivakassa	Säännölliset vierailut koulukeskuksen liikuntasalissa ja kirjastossa sekä osallistuminen yhteisiin kulttuuri- ym. tapahtumiin	Työjärjestyksiin sidotut, vakituiset liikuntasalivuorot Toivakan koulukeskukseen	Ovat toteutuneet maanantaisin klo 9-11. Samalla käynnillä on myös vierailtu kirjastossa.
Koulujen yhtenäinen hallinto ja toimintakulttuuri sekä Kankaisten kyläkoulun tiimi	Koulujen yhteinen johtoryhmä (Kankaisten kyläkoulun apulaisjohtaja) sekä yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä (KOR-VA).	Koulujen yhteisen johtoryhmän kokous kerran kuukaudessa, lisäksi tarvittaessa. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä kuukauden viimeinen keskiviikko.	Koulujen johtoryhmä on kokoontunut kerran viikossa ja kokousten välillä myös sähköisin välinein. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä on kokoontunut kerran kuukaudessa ja Kankaisten kylästä on osallistuttu siihen sähköisesti
	Koko opetus henkilöstön osallistuminen yhteisiin VESO-päiviin ja yhteissuunnittelu (YS)- kokouksiin	VESO-päiviä kolme lukuvuodessa sekä yhteisiä YS-kokouksia kaksi kertaa kuukaudessa (yhteinen ja tiimit)	VESO-päivät ovat toteutuneet suunnitellusti

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Toivakan kiinteistöohjelmassa 2030 todetaan, että Kankaisten kyläkoulun vuokrasopimus on katkolla vuoden 2028 lopussa. Oppilasennusteen (11.2023) mukaan oppilasmäärä laskee molemmissa kouluissa vuoteen 2028 mennessä yhteenlaskettuna 249 oppilaaseen. Kyläkoulun tulevaisuutta koskevat ratkaisut ovat iso epävarmuustekijä. Kyläkunnilla Kankaisilla ja Ruuhimäessä on toiveikkuutta kyläkoulun jatkumisesta vuoden 2028 jälkeenkin ja huoltajilla onkin toive hyödyntää oppilähtöistä ja aktiivisesti toimivaa kyläkoulua kunnan markkinointivalttina. Vuoden 2023 aikana kyläkouluun on tullut oppilaita myös Laukaan ja Kangasniemen kunnista.

TOIVAKAN KOULUKESKUS (KIRKONKYLÄN KOULU)

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan yhtenäisessä perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Syntyvyyden mukainen oppilasennuste on hienoisessa laskussa, mutta muuttoliike on lisännyt viime vuosina kunnan lapsimäärää sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita edelleen on.

Laadukas oppimisen tuki on tärkeää kaikkina päivinä. Jokaisen opettajan tulee antaa oppilaiden tuen tarpeet tunnistaen heidän oppimiseensa oikea-aikaista ja riittävän pitkäkestoista ja tukea. Ohjaus- ja avustajahenkilöstöllä vahvistetaan tuen kohdentumista ja oikea-aikaisuutta.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Toivakan koulukeskuksen (Kirkonkylän koulu) talousarvio 2023 oli 2 843 007 euroa, toteuma 2 764 950 euroa (97,3 %).

Keväällä 2023 Toivakan koulukeskuksen oppilasmäärä esioppilaat mukaan lukien on ollut 318 oppilasta. Oppilasmääriin on laskettu mukaan syksyllä 2022 kouluun tulleet valmistavan opetuksen oppilaat. Perusopetukseen valmistavaa opetuksen kansallisen ohjeen mukaisesti annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta. Valmistavaa opetusta annettiin ryhmämuotoisesti syksyllä 2022 tulleille oppilaille kesään 2023 saakka. Syksyllä 2023 valmistavan opetuksen oppilaat integroituvat yleisopetuksen luokkiin, joissa heille annettiin muun opetuksen lisäksi suomi toisena kielenä opetusta.

Valmistavan opetuksen budjettiin oli varattu 55 520 euroa, joka toteutui ylityksenä 76 456 euroa. Perusopetukseen valmistavan opetuksen valtionosuudet maksetaan kunnille siten, että vuoden 2022 kustannukset huomioidaan vuoden 2024 valtionosuusrahoituksessa, joten vuoden 2023 kustannukset tullaan saamaan valtionosuusrahoituksena vuonna 2025.

Koulukeskuksen oppilasmäärä syksyllä 2023 on esioppilaat ja valmistavan opetuksen oppilaat mukaan lukien ollut 297 oppilasta.

Toivakan koulukeskuksessa on oppilasennusteen (11.2023) mukaan lukuvuonna 2024–2025 esioppilaat mukaan lukien 303 oppilasta. Lukuvuodesta 2025–2026 eteenpäin koulukeskukselle ennustetaan syntyvyyden mukaista oppilasmäärän hienoista vähenemistä, noin 214–236 oppilaa vuoteen 2028 mennessä.

Toivakan koulukeskuksessa oli kevätlukukaudella 2022–2023 viisi vakinaista luokanopettajaa, kaksi vakinaista luokanopetuksen tuntiopettajaa, joista toinen on opintovapaalla kesään 2023 saakka ja hänellä on määräaikainen sijainen. Lisäksi koulukeskuksessa on neljä määräaikaista luokanopettajaa. Syyslukukaudella 2023-2024 luokanopettajia oli yhteensä kymmenen, joista

yksi eläköityi vuoden päätyttyä. Useat luokanopettajista toimivat luokanopetuksen lisäksi myös aineenopettajina.

Keväällä 2023 koulukeskuksessa on ollut kahdeksan vakinaista aineenopettajaa, joista yksi on toiminut valmistavan opetuksen opettajana, joten hänellä on ollut sijainen omassa tehtävässään kesään 2023 saakka.

Keväällä 2023 kaksi aineenopettajan tehtävää on hoidettu määräaikaisesti (äidinkieli ja kirjallisuus sekä käsityö ja kotitalous). Äidinkieli ja kirjallisuus aineenopettajan tehtävä täytettiin vakinaisesti 1.8.2023 alkaen, käsityön ja kotitalouden aineenopetusta jatkettiin määräaikaisena myös syksystä 2023 eteenpäin.

Syyslukukaudella 2023-2024 aineenopettajia oli edelleen yhteensä kymmenen, joista määräaikaisia kaksi: käsityön ja kotitalouden aineenopettaja sekä englannin aineenopetuksen opintovapaan sijainen koko kalenterivuoden 2023 ajan.

Syyslukukaudella 2023-2024 Toivakan koulukeskus on ollut 17 luokan pääosin kaksisarjainen koulu, kuitenkin siten, että kahdella luokkatasolla on ollut vain yksi luokka (1.lk ja 3.lk).

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Neuropsykiatrisen koulunkäynnin ohjaajan (NEPSY) hankerahalla saatu työpanos on ollut merkityksellistä kunnan ainoaa opiskeluhoitoa palvelua opiskeluhoillon siirryttyä vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle ja kohdistunut niiden oppilaiden haasteiden tukemiseen, joiden ohjauksessa tarvitaan erityisosaamista sekä lukujärjestyksiin sitomatonta työaika. NEPSY-kasvatusohjaaja on toiminut myös SohVa-ryhmien sekä KaMu-toiminnan asiantuntijana ja koulujen johtoryhmässä koulunkäynnin ohjaajien tiimin vetäjänä. NEPSY-kasvatusohjaaja on työskennellyt myös sitouttavan koulu yhteistyön verkostohankkeen hanketyöntekijänä.

Toivakan koulukeskuksessa on työskennellyt kalenterivuoden 2023 ajan neljä vakinaista koulunkäynnin ohjaajaa. Keväällä 2023 edellisten lisäksi työskenteli kuusi määräaikaista henkilökohtaista kouluavustajaa/ koulunkäynnin ohjaajaa, joista kaksi hankerahoituksella. Koulunkäynnin ohjaajien työpanos on räätälöity niille oppilaille, joiden oppiminen tarvitsee eniten tukea ja henkilökohtaisia kouluavustajia on palkattu moniammatillisesti arvioiden niille oppilaille, joiden koulunkäyntiin liittyy kouluun kiinnittymisen, jaksamisen sekä esimerkiksi turvallisuuden haasteita.

Yksi määräaikaisista ohjaajista työskenteli kevätlukukauden valmistavassa opetuksessa koulunkäynnin ohjaajana ja sivutoimisena tuntiopettajana oman äidinkielen opetuksessa. Syksyllä 2023 valmistavan opetuksen oppilaat integroitiin yleisopetukseen, valmistavan opetuksen opettaja palasi omaan tehtäväänsä kielten opettajaksi ja käynnistettiin suomi toisena kieliopetus eikä valmistavan opetuksen koulunkäynnin ohjaajan työ enää jatkunut.

Koulujen perusopetuksen osa-aikaista erityisopetusta ovat antaneet kaksi vakinaista laaja-alaisen erityisopetuksen tuntiopettajaa, joista kevätlukukaudella 2023 toinen kävi päivän viikossa Kankaisten kyläkoululla. Lisäksi osa-aikaista erityisopetusta on antanut erityisopetuskelpoinen

luokanopettaja ja yksi määräaikainen laaja-alainen erityisopettaja hankerahoituksella, joka syyslukukaudella 2023 on toiminut myös Kankaisten kyläkoulun laaja-alaisena erityisopettajana.

Vahvin erityinen tuki Toivakan perusopetuksessa on sijoitettu Toivakan koulukeskukseen. Joustavassa pienryhmässä (JOPI) on työskennellyt kalenterivuoden 2023 ajan yksi erityisluokanopettajan viransijainen ja yksi koulunkäynnin ohjaaja ja yksi henkilökohtainen kouluavustaja. JOPI-ryhmässä on opiskellut oppilaita

a. joiden kotiluokka on yleisopetuksessa, esimerkiksi kouluakäymättömät tai oppilaat, joilla on tarve päästä pienryhmään esimerkiksi jaksolle tai jonkin yksittäisen oppiaineen opetukseen. Eri-tyisen tuen oppilaiden on pääsääntöisesti hyvä opiskella ylöspäin eriyttävässä opetusryhmässä, mutta heidän oppimistaan hyödyttää ja tukee myös pienempi erityisen tuen ryhmän ja erityisluokanopettajan tuki.

b. joiden kotiluokka on joustava pienryhmä (esim. toiminta-alueittain opiskelevat ja pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen oppilaat).

Lisäksi erityisen tuen opetusta on järjestetty yhteistyönä Valteri-koulu Onervan kanssa ja Kukkulan sairaalakoulussa.

Osa-aikaista nuorisotyötä koulussa/ koulunuorisotyötä ja sosiaalisen vahvistamisen SohVa- ryhmätoimintaa järjestettiin koulukeskuksen arjessa sitouttavan kouluyhteistyöhankkeiden 1 ja 2 mahdollistamana yhteistyössä seurakuntien ja etsivän nuorisotyön kanssa NEPSY-kasvatusohjaajan johdolla. Tämä työskentely kytkeytyi myös KaMu (Kaikki mukaan)- kiusaamisen vastaiseen toimintaan. Valtion hankeavustuksen turvin lisättiin erityisopetuksen resurssia, järjestettiin koulun kerhotoimintaa sekä edistettiin koulutuksellista tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpano	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti eri vuosiluokkakokonaisuuksissa	KulttuuriVakka-suunnitelma on toteutunut vuosikellon mukaan.
Nuorten osallisuuden näkyminen osallistavassa päätöksenteossa, arjessa ja juhlassa.	Häiriökäyttäytymisen vastainen kampanja keväällä 2023 yhdessä perusopetus, NUVA, K-kauppa, seurakunnat	Häiriökäyttäytymisen vaihtuminen jokaiselle mukavaan ja turvalliseen ympäristöön	Siistii-kampanja yhdistyi porkkanabudjettiin ja eteni sekä toteutui NUVA:n johdolla laajalla yhteistyöllä. Päätöstilaisuus vaihtui päätösviikoksi toteutuen vuoden 2024 puolella.
Osallistava budjetointi (yhenteensä 5000 €) yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa	Ilkivaltaporkkana 2500 €	Nuorille hyvinvointia ja mielekästä tekemistä arkeen	Ilkivalta väheni merkittävästi vuoden 2023 aikana ja monitoimijainen yhteistyö vahvistoi toimintaa nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hyvinvointioppimisen kehittäminen	Hyvinvointivuosikellon toimeenpano	Oppilaiden hyvinvointioppimisen edistyminen, vuosikellon toteuttaminen	Hyvinvoinnin vuosikello saatiin tehtyä näkyväksi ja alkoi toteutua kouluarjessa. Syksystä 2023 lähtien hyvinvoinnin vuosikellon toteuttamiseen saatiin lisättyä myös tuntiresursseja.
Digiosaamisen vahvistuminen	Opettajien täydennyskoulutusmalli (O3) mukanaolo ja osallistuminen	Digiosaamisen kehittäminen ja kehittyminen	O3- koulutuksiin ei juurikaan osallistuttu, mutta digiosaamista on vertaiskehitetty kouluarjessa.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Tiedonkulun ja viestinnän lisääminen ja selkiyttäminen	Hyödynnetään markkinointi- ja viestintäsuunnittelijan osaamista tiedonkulun ja viestinnän lisäämisessä ja selkiyttämisessä	Kouluelämän tavoitteista ja arjesta viestimisestä dialogiin	Viestinnän kehittäminen on ollut jatkuva haaste ja kehittämisen kohde. Tiedonkulkua on vahvistettu mm. lisäämällä arkeen opetushenkilöstön maanantai-INFO, kokeilemalla lukuvuosiohjeen taittamista vihkoksi, selkiyttämällä Pedanet-sivustoa ja synkronoimalla sitä Drive-sivuston kanssa sekä selkiyttämällä Wilma-viestintää.
Koulujen yhtenäinen hallinto ja toimintakulttuuri sekä Toivakan koulukeskuksen tiimit (esi- ja luokanopettajat, ai- neenopettajat, erityisopettajat, ohjaajat)	Koulujen yhteinen johtoryhmä (rehtori-sivistysjohtaja, henkilöstö- ja koulusih- teeri, koulukeskuksen apulaisjohtajat, tiiminvetäjät) sekä yhteisöllinen oppilas- huoltoryhmä (KOR-VA). Koko opetushenkilöstön osallistuminen yhteisiin VESO-päiviin ja yhteissuunnittelu (YS)- kokouksiin	Koulujen yhteisen johtoryhmän kokous kerran kuukaudessa, lisäksi tarvittaessa. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä kuukauden viimeinen keskiviikko. VESO-päiviä kolme lukuvuodessa sekä yhteisiä YS-kokouksia kaksi kertaa kuukaudessa (yhteinen ja tiimit)	Koulujen johtoryhmä on koontunut kerran kuukaudessa. Lisäksi kokousten välissä on viestitty sähköisesti (sähköposti, Wilma ja WhatsApp). Koulujen johtoryhmäläisten rooli tiiminvetäjinä on selkiytynyt erityisesti syyslukukauden 2023 aikana ja apulaisjohtajien roolit ja tehtävät löytäneet paikansa myös henkilöstön mie- lissä. YS-kokousten esityslistat ja muistiot ovat kaikkien luettavissa kokouksia ennen ja niiden välissä. Elokuussa 2023 järjestettiin kaksi VESO-päivää ennen lukuvuoden alkua. Lisäksi uusien perehdytys toteutettiin perinteisesti ennen VESO-päiviä.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Toivakan kunnan talouden alijäämä on aiheuttanut epävarmuutta taloudellisen resurssin riittämisestä suhteessa riittävän opetus- ja tuen henkilöstön palkkaamiseen. Sairauspoissaolot ovat osaltaan lisänneet henkilöstökuluja sekä työmäärää hallinnossa ja perehdyttämisen tarpeissa. Opettajien poissaollessa sijaisuuksia on pyritty mahdollisimman paljon hoitamaan opettajien oman toimen ohella, mutta turvallisuutta ja oppimisen tuen tarpeita on pyritty vaalimaan siten, että mahdollisuuksien mukaan on otettu sijaiseksi ulkopuolinen henkilö. Näitäkään ei kuitenkaan aina ole ollut saatavilla lyhytaikaisiin ja nopeasti tullessiin sijaistarpeisiin.

NEPSY-kasvatusohjaajatehtävän määräaikaisuus kytkeytyminen Sitouttava kouluyhteistyöyöhankeiden 1 ja 2 päättymiseen vuoden 2023 loppuun on epävarmuustekijä.

NEPSY-kasvatusohjaus on merkityksellinen oppilaille jokapäiväisessä arjessa, se lisää oppilaiden kouluun kiinnittymistä, hyvinvointia, vahvistaa koulun ja kodin yhteistyötä sekä monipuolistaa ja kytkee yhteen opetushenkilöstön hyvinvointi- ja kasvatustyön käytänteitä ja vahvistaa osaamista oppilaiden hyvinvoinnin opettamisessa ja tukemisessa. NEPSY-kasvatusohjaus on hyvinvointialueen tulon jälkeen kunnan ainoa oma opiskeluhoitopalvelu, joka tulisi saada palveluna vakinaistettua kouluarkeen.

Oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin oikea-aikainen, riittävän pitkäkestoinen ja vahva tuen tarve edellyttää riittävää opetushenkilöstöä, osaamista ja yhteistyömahdollisuuksia sekä hyvää kodin ja koulun yhteistyötä. Vahva oppimisen ja koulunkäynnin yleinen tuki on tavoitteena, mutta hyvin paljon opetus- ja ohjausresurssia kuluu edelleen sekä tehostetun että erityisen tuen portaiden toteuttamiseen.

Koulukeskuksen kiinteistön tiloja tulisi, syyskuussa 2023 valmistuneen kiinteistöohjelma 2030 mukaan, tarkastella oppilasmäärän vähentyessä muuhun käyttötarkoitukseen. Toisaalta koulukeskukselta puuttuvat tällä hetkellä mm. neuvottelutilat, pienryhmä- ja yksilötyöskentelytilat. Myös hyvinvointialueelle vuokrattavat opiskeluhoiton työskentelytilat ovat varsin pienet ja epäkäytännölliset.

TALOUSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	354 045	0	354 045	359 242	101,5 %	5 197
Maksutuotot	15 000	0	15 000	16 757	111,7 %	1 757
Tuet ja avustukset	49 600	0	49 600	108 620	219,0 %	59 020
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	23	-	23
Toimintatuotot yht.	418 645	0	418 645	484 641	115,8 %	65 996
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-2 160 251	0	-2 160 251	-2 123 792	98,3 %	36 459
Palvelujen ostot	-1 106 589	0	-1 106 589	-1 135 210	102,6 %	-28 621
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-134 450	0	-134 450	-102 352	76,1 %	32 098
Avustukset	0	0	0	0	-	0
Vuokratulot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-605 454	0	-605 454	-597 147	98,6 %	8 307
Toimintakulut yht.	-4 006 744	0	-4 006 744	-3 958 501	98,8 %	48 243
Toimintakate	-3 588 099	0	-3 588 099	-3 473 860	96,8 %	114 239
Poistot ja arvonalentumiset	-33 314	0	-33 314	-17 265	51,8 %	16 049
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-3 621 413	0	-3 621 413	-3 491 125	96,4 %	130 288

9.9.2.2. Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta

TOIMINTA-AJATUS

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa, jonka kokonaisuudesta kunta vastaa. Perusopetuslain mukaisesti Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla toimintaa varten perusteet, jonka pohjalta olemme laatineet paikallisen toimintasuunnitelman. Toivakassa käytämme toiminnan nimenä esi- ja perusopetuksen aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta (APIP).

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLE

Aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaan ovat voineet hakeutua esioppilaiden varhaiskasvatusta täydentävän aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan lisäksi ensisijaisesti 1.–2. luokkien oppilaat sekä erityisen tuen päätöksellä myös 3.–9.-luokkalaiset oppilaat. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta on maksullista. Asiakasmaksut perustuvat Toivakan kunnan sivistyslautakunnan 17.5. 2022 tekemään päätökseen. Aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa on järjestetty Toivakan koulukeskuksella ja iltapäiväkerhotoimintaa Kankaisten kyläkoululla sekä kevät- että syyslukukaudella 2023. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnassa on toimittu esiopetus- ja kouluikäisten kerhotoiminnassa mukana olevien lasten ja ohjaajajhenkilöstön kanssa.

Keväällä 2023 koulukeskuksen aamukerhotoiminta on toiminut maanantaista perjantaihin klo 7–10, iltapäiväkerho maanantaista perjantaihin klo 13–17. Kankaisten kyläkoululla järjestetty iltapäiväkerhotoiminta on toiminut kello 13.15–16 maanantaista perjantaihin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Arjen yhteistyötä tehdään lasten huoltajien lisäksi varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen sekä kirjaston, samoin mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisten ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.	Toimivaan ja aitoon yhteistyöhön panostetaan arjen valinnoissa	Yhteistyö on luontevaa ja kaikkien arkea monipuolistavaa ja rikastavaa. Toiminnan painopisteenä perusopetuksen kanssa yhteisesti valittu hyvinvointitaitojen kehittyminen.	Luonteva yhteistyö on toiminut arjessa ja hyvinvointitaitojen vahvistaminen on ollut toiminnan keskeisenä tavoitteena.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hyödynnetään monipuolisesti sisätilojen sekä rakennettuja ja luonnon leikki- ja toimintapaikkoja.	Toimintaa järjestetään monipuolisesti eri tiloja ja ympäristöjä hyödyntäen.	Keskeistä on turvallisuus ja lasten viihtyminen.	Lasten viihtymiseen ja kasvatuksellisiin tavoitteisiin on panostettu, aikaa on järjestetty myös vapaalle leikille ja turvallisuudesta on pidetty hyvää huolta.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Viestinnässä ja kohtaamisissa huoltajien kanssa pyritään kasvatuskumppaneina tukemaan rakentavasti lapsen kasvua ja kehitystä

Rakentava viestintä ja kohtaamiset huoltajien kanssa

Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä koulun ja kodin kanssa.

Yhteistyö koulun ja yhteistyötä kodin kanssa on pyritty kehittämään kohtaamisissa ja erilaisissa viesteissä.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Lasten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta on pystytty järjestämään turvallisesti ja tavoitteellisesti. Lukuvuodelle 2023-2024 laadittu toimintasuunnitelma on riittävän konkreettinen ja toteuttamiskelpoinen, mutta jokainen ohjaaja tekee ohjaustyötä omalla persoonallaan ja tilanteet ovat osin ennakoimattomia ja etukäteen täysin mahdottomia suunnitellakin lasten vaihtelevan läsnäolon, aamuisin kodin sekä iltapäivisin kouluarjen tapahtumien ja monien muiden aamuun ja iltapäiviin vaikuttavien asioiden vuoksi. Yhteistyö varhaiskasvatustilaa noudattavan esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen ja koululaisten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan välillä ei ole täysin mutkatonta henkilöstömitoitusten vuoksi, mutta yhteistyötä pyritään jatkuvasti kehittämään.

9.9.3. Esiopetus

TOIMINTA-AJATUS

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan inklusion periaattein niin, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Lapset laajentavat sosiaalisia taitojaan ja osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla leikkiessään ja toimissaan, monipuolisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksella on suuri merkitys lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

Esiopetusta järjestetään Toivakan koulukeskuksessa maanantaista torstaihin ja Kankaisten kyläkoululla tiistaista perjantaihin perusopetuksen lukuvuoden työ- ja lomapäivien mukaisesti. Lisäksi esiopetusta ostetaan tarvittaessa varhaiskasvatuksen yhteydessä ostopalveluna.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Toivakan koulukeskuksessa on toteutettu pedagogisia yhteistyömuotoja ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia varhaiskasvatuksen, esikoulun ja 1.–2.luokkien kesken. Kankaisten koulun esioppilaat ovat työskennelleet yhdysluokassa koulunkäynnin ohjaajan tuella tiistaista torstaihin hyödyntäen myös monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Esiopetuksen opettaja toimii koulukeskuksessa maanantaista torstaihin ja Kankaisten koululla perjantaisin.

Esiopetukseen on budjetoitu vuodelle 2023 yhteensä 255 627 euroa, mutta talousarvio ylitettiin 14 661 eurolla johtuen kohonneista kuljetuskustannuksista sekä siitä, että Kankaisten kyläkoulukiinteistön tilavuokra oli jäänyt talousarvioon huomioimatta.

Kankaisten koululla on ollut kahdeksan esioppilasta keväällä ja syksyllä 2023.

Kankaisten esiopetuksessa on oppilasennusteen (11.23) mukaan lukuvuonna 2024–2025 neljä lasta. Kankaisten kyläkoulun esiopetuksen lapsimäärä näyttää syntyvyyden mukaan lasketun oppilasennusteen mukaan putoavan kahteen lapseen lukuvuodelle 2028–2029.

Toivakan koulukeskuksen esiopetuksessa on keväällä 2023 ollut 23 lasta ja syksyllä 14 lasta. Oppilasennusteen (11/2023) mukaan esiopetuksen lapsimäärä on syntyvyyden mukaan ennustettuna lukuvuonna 2028–2029 16 lasta.

Toivakan koulukeskuksessa on ollut keväällä 2023 yksi esiopetuksen opettaja, kaksi koulunkäynnin ohjaajaa ja kaksi henkilökohtaista avustajaa. Syksyllä 2023 koulukeskuksen esiopetuksessa työskenteli esiopettajan kanssa ja yksi henkilökohtainen avustaja.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpano	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti esiopetuksessa	On osallistuttu molemmissa esiopetusryhmissä vuosikellon toteuttamiseen.
Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä kolmannen sektorin kanssa	Laaditaan esiopetuksen opetussuunnitelman liitteeksi vuosikello varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyölle, jolle on jo pitkät perinteet sekä suunnitelma yhteistyölle kolmannen sektorin kanssa	Vuosikellon laatiminen esiopetussuunnitelman päivityksen yhteydessä ohjaamaan yhteistyötä nivelvaiheissa yhtenäisellä opinpolulla sekä suunnitelma kolmannen sektorin yhteistyöstä	Kehittämistyö tekemättä, mutta toiminnassa huomioidaan jo voimassa oleva vuosikello. Keväällä järjestetty kaikille viisivuotiaille useampi vierailu esiopetukseen molemmilla kouluilla sekä tutustumispäivä huoltajien kanssa. Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun. Alkuopetuksen kanssa tehtävä tiivis yhteistyö mahdollistaa turvallisen siirtymän kouluun. Kankaisten koululla 4H:n kanssa tehtävää yhteistyötä sekä molemmilla kouluilla seurakunnan lastenohjaajan järjestämiä tuokioita sekä yhteistyö MLL:n kanssa.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hyvinvointioppimisen kehittäminen	Hyvinvointivuosisikellon toimeenpano	Oppilaiden hyvinvointiosaamisen edistyminen, hyvinvointivuosisikellon toteuttaminen	Hyvinvointioppimista on ohjannut esi- ja perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikellon teemat. Toteuttaminen yhteistyössä esi- ja alkuopetuksen kesken.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Tiedonkulun ja viestinnän selkiyttäminen ja lisääminen myös kunnan vetovoimatekijänä	Monipuolistetaan viestintäkanavia ja eri viestintätapoja	Esikouluelämän tavoitteista ja arjesta viestimisestä dialogiin	Kankaisten kyläkoululla on käytössä esiopetuksen Pedanet-sivut. Instagram sekä koulukeskuksen Facebookia sekä varhaiskasvatuksen Instagramia on viestinnässä hyödynnetty.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Riskinä ja epävarmuustekijänä huolettavat opiskeluhuollon sekä laaja-alaisen erityisopetuksen tuen riittävyys suhteessa lasten varhaisen tuen tarpeisiin.

TALOUSSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	18 185	0	18 185	22 681	124,7 %	4 496
Maksutuotot	0	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	300	0	300	976	325,5 %	676
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	18 485	0	18 485	23 657	128,0 %	5 172
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-145 666	0	-145 666	-127 269	87,4 %	18 397
Palvelujen ostot	-49 221	0	-49 221	-71 679	145,6 %	-22 458
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 750	0	-16 750	-9 459	56,5 %	7 291
Avustukset	0	0	0	0	-	0
Vuokrakulut	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-57 605	0	-57 605	-80 742	140,2 %	-23 137
Toimintakulut yht.	-269 242	0	-269 242	-289 150	107,4 %	-19 908
Toimintakate	-250 757	0	-250 757	-265 493	105,9 %	-14 736
Poistot ja arvonalentumiset	-4 870	0	-4 870	-4 796	98,5 %	74
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-255 627	0	-255 627	-270 288	105,7 %	-14 661

9.9.4. Vapaa sivistystyö

TOIMINTA-AJATUS

Puulan seutuopisto järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Kansalaisopistossa järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Kansalaisopistossa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Puulan seutuopisto on ajan hengen mukainen ja tulevaisuuden merkityksellinen ja ketterä toimija. Opisto on näkyvä ja innovatiivinen tiedon, taidon, taiteen ja kulttuurin oppimisympäristö. Se on vetovoimaisesta ja korkeasta laadustaan tunnettu toimija, joka reagoi kurssilaisten ja yhteiskunnan tarpeisiin asiakaslähtöisesti yhteistyössä kunnan ja paikallisten toimijoiden kanssa. Puulan seutuopisto on elinikäisen oppimisen tukija vauvasta vaariin.

Joutsan kunta on Puulan seutuopiston ylläpitäjäkunta ja opiston sijaintikunta. Muut sopimuskunnat ovat Kangasniemi ja Toivakka. Opiston sivutoimipiste sijaitsee Kangasniemen kunnassa. Opetustuntien määrästä päättävät vuosittain yhteistyökuntien kunnanhallitukset vahvistamalla oman kuntansa opetustuntimäärän. Puulan seutuopiston opistolautakunta vastaa opiston toiminnasta. Opetus on maksullista.

Toivakka tilasi 2000 opetustuntia vuodelle 2023, joista seutuopisto järjesti 1838 opetustuntia ja kahdeksan myyntipalvelukurssia. Kurssija suunniteltiin toteutettavaksi yhteensä 115, näistä toteutui 85. Talousarvioon varattiin 60 000 euroa, toteuma oli 48 954, 57 euroa.

Uusia kurssi-ideoita pyrittiin toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan ja jo toimiville kurseille järjestettiin jatkoa. Opetustarjonta oli tavoitteen mukaisesti monipuolista ja kohdentui eri-ikäisille kuntalaisille. Kurssija toteutettiin useammassa eri opetuspaikoissa. Opiskelijamäärä oli yhteensä 296.

Toivakassa järjestettiin opiston kevätlukukaudella näyttely ja järjestettiin musiikkikoulun matineja.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Monipuolinen ja laadukas kurssitarjonta	Kurssitoivekyselyt ja asiakaspalautekyselyt ja/tai -haastattelut, tilastot Osallistujamäärät, osallistujien ikäjakauma, tilastot -paljonko erilaisia kursseja on toteutunut eri kunnissa	Kyselyjen pohjalta kehitetään kurssitoimintaa kaikenikäisille.	Toivakassa toteutui asiakaspalvelukyselyn perusteella uutena koristeveistokurssi.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Virtuaalinen kurssitarjonta perinteisen kurssitarjonnan lisäksi	Kurssien tarjoaminen vauvasta vaariin	Huomioidaan erityisesti nuoret ja ikääntyvät kuntalaiset	Kursseja tarjottiin kaikenikäisille, mutta joitakin kursseja jouduttiin perumaan vähäisen ilmoittautumis- ja osallistujamäärän vuoksi.
Terveysten, mielenterveyden ja jaksamisen edistäminen	Kurssitarjonnassa liikuntaa, terveyttä ja mielenterveyttä edistäviä luentoja ja ryhmiä.	Toteutuvia luentoja ja ryhmiä, hyvinvoivat kuntalaiset	Kursseja pyrittiin tarjoamaan monipuolisesti.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Seutuopiston tiedon, taidon, taiteen ja kulttuurin oppimisympäristön tunnettavuus seutukunnissa	Monipuolinen ja ketterä kurssitarjonta	Opiskelija- ja kurssimäärät	Kursseja toteutui yhteensä 85 ja opiskelijoita oli yhteensä 296.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Puulan seutuopiston rehtori on vaihtunut lyhyellä aikavälillä kaksikin kertaa ja sillä on ollut oma vaikutuksensa toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen.

TALOUSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	0	0	0	0	-	0
Maksutuotot	0	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	-	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	0	0	0	0	-	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	0	0	0	0	-	0
Palvelujen ostot	-60 000	0	-60 000	-48 955	81,6 %	11 045
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	-	0
Avustukset	0	0	0	0	-	0
Vuokrakulut	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-40 340	0	-40 340	-46 089	114,3 %	-5 749
Toimintakulut yht.	-100 340	0	-100 340	-95 044	94,7 %	5 296
Toimintakate	-100 340	0	-100 340	-95 044	94,7 %	5 296
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	-	0
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-100 340	0	-100 340	-95 044	94,7 %	5 296

9.9.5. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

9.9.5.1. Kirjasto

TOIMINTA-AJATUS

Kirjasto tarjoaa kuntalaisille tietopalvelua ja tukee kuntalaisten kulttuuri- ja kirjallisuusharrastusta. Kirjasto toimii osana Keski-kirjastot –kirjastoverkkoa ja kehittää toimintojaan yhdessä muiden keskisuomalaisten kirjastojen kanssa. Seutuyhteistyö mahdollistaa asiakkaille kaikkien seudun yleisten kirjastojen maksuttoman käytön. Omatoimikirjaston ansiosta aukioloajat ovat laajat.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Kirjaston talousarvioon vuodelle 2023 varattiin 189 256 euroa, toteuma oli 174 434 euroa (92,2 %).

Toivakan kunnan kirjastopalvelujen tavoitteena on ollut olla kunnan hyvinvointipalveluiden ytimessä sekä edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Kirjaston kokoelmatyössä on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon eri kielivähemmistöt, erilaiset oppijat ja lukemisesteiset. Kirjasto järjesti yhteistyössä kunnan hyvinvointisuunnittelijan kanssa kielikahvilatoimintaa maahanmuuttajille 12 kertaa. Monikielisen kirjaston palveluita hyödynnettiin vieraskielisen aineiston tarjonnassa omien hankintojen lisäksi. Kehittämiskohteeksi vuonna 2022 otettua kirjaston kotipalvelua tarjottiin edelleen vuonna 2023 sekä lisättiin viestintää kotona asuvien ikäihmisten saavuttamiseksi. Selkokielistä kirjallisuutta, kirjaston kotipalvelua ja Celia-kirjaston palveluita esiteltiin eri kohderyhmille. Kotisivuille lisättiin Kirjastopalveluita kotiin –osio. Yksittäisiä kotipalveluasiakkaita kirjastolle ei ilmoittautunut. Hoivakodille tarjottiin palveluita ja kirjastonhoitaja kävi kerran kuussa pitämässä siellä kirjastotunteja.

Suunnitelmallista kirjastoyhteistyötä jatkettiin varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kanssa. Lukuliikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaiset ohjatut kirjastonkäytön opetukset saatiin järjestettyä suunnitelman mukaisesti. Toiminnallisissa tunneissa yhteistyökumppanina oli 4H-yhdistys. Kirjastoavustaja kävi pitämässä kirjavinkkausta yhteensä 14 ryhmälle. Kirjasto osallistui myös kesämarkkinoille. Vuosi oli tapahtumien suhteen erityisen vilkas ja uutena aloitettiin kirjaston demokratiatehtävään liittyvät kuntalaisillat yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden kanssa.

Kirjaston henkilökuntaan kuuluivat kirjastonhoitaja (100 %), osa-aikainen kirjastoavustaja (60 %) sekä hallinnollisia tehtäviä hoitava rehtori-sivistysjohtaja, kirjastonjohtaja (5,73 %). Lisäksi kirjastolla oli avotyöntekijä 6 tuntia/viikko muovittamassa ja muissa avustavissa tehtävissä.

Kirjasto vastasi omalta osaltaan kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin tarjoamalla tiloja, laitteita ja erilaisia opastuksia yhteistyöverkostoja hyödyntäen. Digitutorin vastaanottoa järjestettiin seitsemän kertaa.

Omatoimikirjasto päivitettiin keväällä Open+ -järjestelmäksi ja kirjautumisyksikkö sekä lainaus/palautusautomaatti uusittiin. Kirjaston talousarvioon oli varattu päivitystä varten määrärahat, mutta toteutui investointina. Alkuvaikeuksien jälkeen järjestelmä on ollut vakaa ja luotettava.

Kokonaislainaus v. 2023 oli 39637 kpl (v. 2022 40059 lainaa). Kävijämäärä v. 2023 oli 21839 (v. 2022 14157). E-lehtien käyttökertoja oli 5131, jossa on kasvua 17,3 % vuoteen 2022. E-kirjojen ja e-äänikirjojen käyttökertoja oli 874, jossa on kasvua edelliseen vuoteen 22,8 %. Omatoimikirjastoon kirjaututtiin yhteensä 4490 kertaa (v. 2022 4080 kertaa).

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kuntalaisille annetaan mahdollisuus osallistua kirjastopalveluiden kehittämiseen.	Vuosittainen asiakas- ja palvelukysely. Lisäksi mahdollistetaan jatkuva palautteen antaminen ja seurataan palautteita säännöllisesti.	Säännöllisesti käytössä oleva asiakastyytyväisyyskysely kerran vuodessa.	<p>Toteutettiin kysely opettajille monilukutaitosuunnitelman sisällöistä. Vastausten perusteella valittiin kirjailijavieras yläluokille. Tulosten perusteella voidaan myös päivittää suunnitelmaa jatkossa ja kohdentaa resurssit eniten toivottuihin palveluihin.</p> <p>Toinen kysely kohdistettiin kesätoivakkalaisille. Saatiin kiitosta palvelusta, omatoimikirjastosta, pelimahdollisuudesta. Arvosana asteikolla 1-5 oli 4,6. Kehitystoiveita oli lukollisesta kaapista akkulaitteiden lataamiseen, laajemmasta musiikki-osastosta sekä urheiluvälineiden lainauksesta.</p> <p>Jatkuvaa palautetta sekä hankintaehdotuksia saattoi antaa usealla tavalla: nettilomakkeella, kirjastotilassa palautelaatikkoon, somekanavissa ja asiakaspalvelun yhteydessä.</p>

Uuden ajan maalaisidylli

Kirjasto arjen hyvinvoinnin ytimessä	Henkilökunnan tavoitettavuus, asiakaspalvelukoulutus sekä tilojen esteettömyys. Digitaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen digineuvontaa tarjoamalla.	Turvallinen tila kaikille sekä palvelu- että omatoimiaikoina. Asiakkaat kokevat, että kirjastossa on turvallista viettää aikaa ja asioida. Digineuvontaa tarjotaan kuukausittain digitutorointina.	Omatoimikirjaston käyttöä on seurattu, asiakkailta ei ole saatu viestejä tilan rauhattomuudesta tai väärinkäytöksistä omatoimiaikoina. Henkilökunta on puuttunut tarvittaessa häiritsevään käytökseen palveluaikoina. Digitutorille on päässyt keran kuukaudessa lukuun ottamatta kesäkuukausia.
--------------------------------------	--	--	---

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Kirjastopalvelut tunnetuksi; kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tavoittaa kaikissa elämäntilanteissa.	Yhdenmukainen verkko- ja someviestintä kunnan muiden toimijoiden kanssa, kirjastopalvelujen esittely eri kohderyhmille	Uusia kirjastonkäyttäjiä kuntalaisista ja kesäasukkaista.	Hyvinvointipalvelut ottivat käyttöön yhteiset sometilit Instagramissa ja Facebookissa (kirjasto, kulttuuri, vapaa-aika ja hyvinvointipalvelut). Kirjastopalveluja on esitelty Nisulan kyläläisille, senioripäivässä, maahanmuuttajien kielikahvilassa sekä MLL:n perhekahvilan väelle.
--	--	---	---

9.9.5.2. Kulttuuripalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on tuottaa kuntalaisille vauvasta vaariin hyvinvointia, virkistystä ja elämyksiä sekä osallistaa kuntalaisia, yhdistyksiä ja järjestöjä mukaan kulttuurin tuottamiseen.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLE

Kulttuuripalveluiden talousarvioon vuodelle 2023 varattiin 9 373 euroa, toteuma oli 7 066 (75,4 %).

Toivakan kunnan kulttuuripalveluista vastasi kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija, jonka työajasta kulttuuripalveluiden hoitamiseen kuluu 10 %. Tehtävää hoitamaan valittiin opintovapaan sijainen alkaen 8.8.2023.

Lapset ja nuoret kattava Toivakan KulttuuriVakka- suunnitelma päivitettiin osallistamalla suunnitteluun myös kuntalaiset ja järjestöt. Kaikkien kuntalaisten yhteistä KulttuuriVakka-suunnitelmaa alettiin toteuttaa vuosikellomaisesti vuoden 2023 alusta lähtien. Kulttuurisuunnitelman sisällä on lasten- ja nuortenkulttuurin yhteistyöverkoston Kulttuuriaitan Toivakan suunnitelma.

Kulttuurin määrärahat keskitettiin tilikauden ajaksi yhdelle kustannuspaikalle. Kulttuuripalvelut tuotti yhteisöllistä toimintaa yksittäisinä ja toistuvina tapahtumina. Yksittäisinä perinteisinä tapahtumina kulttuuripalvelut oli mukana järjestämässä maaliskuussa naistenpäivän tapahtumaa sekä itsenäisyyspäivän juhlallisuuksia joulukuussa. Muina yksittäisinä tapahtumina tarjottiin helmikuussa Kulttuuriaitta-yhteistyön kautta yhteistyössä kirjaston kanssa 8. luokkalaisille mediakasvatustyöpaja. Lokakuussa tarjottiin puitteet ja järjesteltiin It's Showtime -sirkusesitys Toivakan koulukeskuksella. Marraskuussa järjestettiin varhaiskasvatusikäisistä aina nuorimille peruskoululaisille Tunteellinen Siili -runokonsertit Toivakan koulukeskuksella ja Kankaisen kyläkoululla sekä joulukuussa varhaiskasvatusikäisten teatterivierailu Jyväskylään. Toistuvasti on tarjottu kolmannelle sektorille edellytykset kulttuuritoiminnan järjestämiseen kunnan tiloissa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa tehtiin yhteistyötä sisäisenä tiedonvälityksenä kuntaan tarjotuista kulttuuripalveluista. Lisäksi kulttuuritapahtumista viestittiin kunnan viestintäkanavissa.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden asukaskohtainen kustannus oli mukaan 77 euroa per asukas.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kulttuurin ja taiteen keinoin vahvistettu kuntalais-ten hyvinvointi, terveys, osallisuus ja yhteisöllisyys.	Monipuolisten kulttuuripalvelujen suunnitteleminen ja toteuttaminen kuntalais-ten ja kulttuurin ammatti-laisten yhteistyönä. Keskitetään kulttuurimäärä-rahastusta kulttuuripalveluihin tavoitteena vahvistaa suunnitel- mallisuutta ja yhteistyötä, yksinkertaistaa ja selkiyttää lasten ja nuorten kulttuuri- toiminnan järjestämistä ja saada muodostettua kulttuuri- tarjonnasta ja varatusta resurssista sekä kulttuuritar- jonnasta kokonaiskäsitys. Valinnat tullaan tekemään yhteisesti.	Toivakan vauvasta vaariin – KulttuuriVAKka-kulttuuri- suunnitelman valmistumi- nen. Kulttuuripalvelujen tuotta- man kuntalaisten hyvinvoin- nin ja osallisuuden näky- väksi tekeminen arviointiky- selyillä.	Kulttuuripalveluita toteutet- tiin Kulttuuriaitta-yhteis- työnä ja tarjottiin kolman- nen sektorin toimijoille edel- lytykset järjestää kulttuuri- toimintaa kunnassa. Arviointikyselyä ei toteu- tettu. Kulttuurimäärärahat keski- tettiin kulttuuripalveluihin, mikä oli toimiva käytäntö kulttuurituottamisen näkö- kulmasta ja kokonaiskuvan hahmottamisen kannalta.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Omista, vahvoista juu- rista ponnistava, omanar- vonsa ja kulttuurinsa tun- teva Vakka-ukon kunta.	Perustetaan Vakka-Perhe: Vakka-ukko, Vakka-akka ja Vakka-kakarot.	Vakka-ukko perheineen toi- mii Toivakan kulttuurilähet- tiläänä sekä kunnan omissa tapahtu- missa että brändilähetti- läänä maakunnan ja valta- kunnan messuilla ja markki- noilla.	Vakka-Perhettä ei perus- tettu.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Omaleimaista kulttuurin ar- kea ja juhlaa elävä Toivakka- yhteisö, jossa kuntalaisten on kotoisaa olla ja joka tun- netaan maakunnalli- sesti ja valtakunnallisesti.	Järjestetään kuntalaisten ko- koontumismahdollisuuksia erilaisten toivakkalais- ten kulttuuriteemojen ää- relle toimintaan ja tapahtu- miin.	Tehdään tunnettavuus/-ima- gokysely Toivakan kylänrai- tilla, Jyväskylän kävelyka- dulla sekä sähköisesti. Yksi kysely vuoden aikana ja tulosten analysointi. Toivakan tunnettavuuden li- sääntyminen.	Tunnettavuus- tai imagoky- selyä ei toteutettu. Kokoon- tumismahdollisuuksia järjes- tettiin erilaisten tapahtu- mien yhteydessä.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Kirjastopalvelut

Syksyllä käynnistettiin YT-neuvottelut kunnassa ja yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen kunnan- valtuusto päätti lakkauttaa kirjastoavustajan osa-aikaisen tehtävän. Kunnan kirjasto on lakisää- teinen palvelu, jolla on kirjastolain mukaisia tehtäviä, joiden hoitamiseksi tarvitaan kirjastoalan

koulutuksen saanutta henkilöstöä. Henkilökunnan määrän väheneminen tulee vaikuttamaan heikentävästi kirjaston arkeen ja palvelujen saatavuuteen, erityisesti perusopetukselle tarjottaviin kirjastonkäytön ja tiedonhallintataitojen opetustunteihin sekä muuhun tapahtumatuotantoon.

Kulttuuripalvelut

Kulttuurin osalta riskit ja epävarmuustekijät liittyvät kulttuuritoiminnan kehittämistarpeisiin ja -mahdollisuuksiin kiristyvän kuntatalouden kehityksessä. Kulttuuritoiminnan kehittämistarpeet koskevat muun muassa kulttuurin hyvinvointivaikutusten esiin tuomista ja sen osoittamista, kuinka kulttuuri on osa jokapäiväistä arkea eikä vain yksittäisiä tapahtumia. Epävarmuustekijänä on myös syksyn YT-neuvottelujen vaikutukset jatkossa kulttuuritoimintojen järjestämiseen kirjastolla.

Kaikenikäiset kuntalaiset kattava Kulttuurivakka on toistaiseksi kesken. Vakka-perhettä ja tunnettavuus- tai imagokyselyä ei järjestetty, koska resurssit haluttiin käyttää suoraan kulttuurin tuottamiseen.

TALOUSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	0	0	0	1 596	-	1 596
Maksutuotot	0	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	727	0	727	219	30,1 %	-508
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	547	-	547
Toimintatuotot yht.	727	0	727	2 362	324,9 %	1 635
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-86 181	0	-86 181	-75 887	88,1 %	10 294
Palvelujen ostot	-32 988	0	-32 988	-23 509	71,3 %	9 479
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 900	0	-28 900	-19 421	67,2 %	9 479
Avustukset	0	0	0	0	-	0
Vuokrakulut	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-52 360	0	-52 360	-64 019	122,3 %	-11 659
Toimintakulut yht.	-200 429	0	-200 429	-182 835	91,2 %	17 594
Toimintakate	-199 702	0	-199 702	-180 473	90,4 %	19 229
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	-299	-	-299
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-199 702	0	-199 702	-180 772	90,5 %	18 930

9.9.6. Vapaa-ajan palvelut

TOIMINTA-AJATUS

Vapaa-aikapalvelut tuottaa ja kehittää sekä osallistaa kuntalaisia suunnittelemaan ja tuottamaan monipuolisia, hyvinvointia tukevia vapaa-aikapalveluja ja -tapahtumia kaikenikäisille toivakalaisille.

Valtion hankeavustuksen turvin kehitetään lisäksi harrastamisen Suomen mallia ja aluehallintoviraston hankerahoituksella parannetaan luonnon lähivirkistysalueita.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Vapaa-aikapalveluiden talousarvio vuodelle 2023 oli 317 904 euroa, toteuma 216 670 euroa (68,2 %), josta muodostui asukaskohtaiseksi kustannukseksi 91 euroa per asukas.

Vapaa-aikapalvelut tuotti yhteisöllisyyttä lisääviä palveluita ja tapahtumia. Yksittäisinä tapahtumina järjestettiin kesäkuussa Avoimet kylät -päivän tapahtuma yhteistyössä eri sektorien toimijoiden kanssa, lasten kesäkerho 1.–3. luokkalaisille ja Rantapiknik-tapahtuma yhdessä Toivakan-Joutsan 4H-yhdistyksen kanssa. Joulukuussa järjestettiin Toivakan joulumyyjäiset uudella, laajentuneella konseptilla liikuntasalin lisäksi Vanhassa Pappilassa.

Toistuvina tapahtumina vapaa-aikapalvelut tuotti Soppaa ja seurustelua -tapahtumia Nisulan kyläseuran ja Toivakan evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa keväällä ja syksyllä.

Vapaa-aikapalvelut koordinoi harrastamisen Suomen mallia Toivakassa koko lukuvuoden ajan. Keväällä toteutettiin Safkakokki-kokkauskerho, Sirkuskerho ja Parkour-kerho. Syksyllä käynnistyi uusi hankekausi, jonka aikana koordinoitiin kirkonkylällä koira-avusteista tunnekasvatusta tarjoavaa Tunneturre-kerhoa ja Sirkuskerhoa sekä Kankaisten kyläkoululla järjestettävää monilajikerhoa.

Vapaa-aikapalvelut koordinoi toimintojen ja tapahtumien toteuttamisen tilantarvetta ja varauksia koko tilikauden ajan. Lisäksi yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa parannettiin luonnon lähivirkistysalueita: muun muassa Perinnepolun kyltit uusittiin ja polun pohjaa paranneltiin loppukesän aikana.

Hyvinvointipalveluille (kirjasto, kulttuuri, vapaa-aikapalvelut, nuoriso ja hyvinvointi) perustettiin yhteiset sosiaalisen median tilit Meta-alustoille Instagramiin ja Facebookiin. Vapaa-aikapalvelut perusti syksyllä yhdistyksille tarkoitetun sähköpostilistan helpottamaan muun muassa vapaa-aikaan liittyvää keskitettyä viestintää. Marraskuussa Toivakassa otettiin yhteistyössä yhdistysten kanssa käyttöön Lähellä.fi-palvelu, joka kokoaa eri toimijoiden toimintoja yhteen palveluun ja nähtäville kunnan verkkosivuille leijukkeen avulla.

Vapaa-aikapalveluiden henkilötyövuosilukema oli 0,4 htv, joka koostui kulttuuri- ja vapaa-aikasunnittelijan 40 %:n vapaa-aikaan käytetystä työajasta. Kulttuuri- ja vapaa-aikasihteerin nime vaihtui suunnittelijaksi 1.8.2023 alkaen, virka toimeksi ja vakituinen työntekijä vaihtui opintovapaan sijaiseksi 8.8.2023 alkaen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Hyvinvointia monipuolisesti tukevat ja edistävät, kuntalaislähtöiset vapaa-ajanpalvelut.	Laaditaan yhteisöllisesti osallistaen toimintasuunnitelma vapaa-ajan toiminoille sekä toteutetaan vuosittainen asiakaskysely.	Laadukkaiden ja hyvinvointia lisäävien vapaa-ajan palveluiden tarjoaminen kuntalaisten tarpeet huomioiden resurssien puitteissa.	Vapaa-ajan toimintasuunnitelmaa ei vielä laadittu, vaan yhteisöjen iltatapahtumassa päätettiin aloittaa toimintasuunnitelmatyö kartoittamalla ensin vuosikellomaisesti kuntayhteisön eli kuntaorganisaation sekä yksityisen ja kolmannen sektorin vuosittaisia toimintoja. Vapaa-ajanpalveluita tarjottiin tavoitetason mukaisesti eri ikäisille kuntalaisille.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Vapaa-aikapalvelut järjestää monipuolisen valikoiman yksilöllisiä ja yhteisöllisiä harrastusmahdollisuuksia.	Pilotoidaan yhteinen suunnittelu- ja toteutusprosessi: vapaa-ajan kumppanuuspöytä. Järjestetään tapahtuma, johon kootaan kaikki vapaa-ajan palvelut ja eri harrastusmahdollisuudet tutustuttavaksi ja kiinnostusta herättämään.	Tehdään näkyväksi kunnan vapaa-ajan palvelut ja harrastusmahdollisuudet.	Vapaa-ajan kumppanuuspöydän toteutus liittyy edellisessä strategisessa painopisteessä kuvattuun yhteisöjen iltaan ja siellä suunnitelluille jatkotoimenpiteille, muun muassa yhteisöjen säännöllisille tapaamisille. Vapaa-ajanpalvelut ja harrastusmahdolliset kokoavaa tapahtumaa ei koottu, vaan järjestettiin monipuolisesti yksittäisiä liikuntatapahtumia erilaisilla liikuntapaikoilla.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Vauvasta vaariin kuntalaisten hyvinvointia tukevat ja edistävät, monipuoliset vapaa-ajanpalvelut, jotka houkuttelevat myös kuntaan muuttavia.	Järjestetään Toivakka Goes To Jyväskylä Satama And Kävelykatu – tempaus.	Selvitetään ja lisätään Toivakan tunnettavuutta ja ”imua.”	Tempausta ei järjestetty.

9.9.6.1. Liikuntapalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Liikuntapalveluiden tehtävänä on edistää liikunnallista elämäntapaa, harrastamista sekä edistää liikuntapalvelujen saatavuutta.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Liikuntapalvelut tarjoaa vuoroja sisäliikuntatiloihin ja ulkoliikuntapaikoille sekä järjestää liikuntatapahtumia yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Tilojen ja alueiden hoidosta vastaa kuntaympäristöpalvelut.

Liikuntapalvelut tuotti erilaisia yhteisöllisyyttä lisääviä palveluita ja tapahtumia. Yksittäisinä tapahtumina järjestettiin huhtikuussa yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Toivakan yhdistyksen kanssa laskettelureissu 4.–9. luokkalaisille. Järjestöyhteistyönä järjestettiin kevättalvella Kuutamoulkoiluilta sekä yhdessä Itä-Päijänteen Rasti ry:n kanssa unelmien liikuntapäivänä toukokuussa suunnistusaiheinen perheseikkailu ja kuntorastikauden avaus. Kesällä 2023 liikuntapalvelut koordinoi uimaopetuksen järjestämistä, järjesti kesäkuussa sauvakävely- ja ulkokuntosalijumppatapahtuman ja tarjosi yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa puitteet frisbeegolf-kisoille elokuun lopussa. Liikuntapalvelut järjesti syyskuussa yleisurheilun pitäjänmestaruuskisat yhteistyössä Toivakan Rivakka ry:n kanssa ja Esperin Soivakan Topakka-kuntosalilla kuntosalilaitteisiin tutustumiskerran senioreille.

Liikuntapalvelut tarjosi liikuntasalissa toistuvina tapahtumina koko tilikauden ajan matalan kynnyksen maksuttomia koripallo- ja salibandyharrastevuoroja. Yhteistyönä Esperin Soivakan kanssa tarjottiin kuntalaisille hoivakotiin sijoitettujen, liikuntarajoitteisille soveltuvien kuntosalilaitteiden käyttövuoroja.

Liikuntapalvelut koordinoi liikuntapaikkojen käyttöä tilavarauksin sekä hyödyntämällä liikuntapaikkoja erilaisten edellä kuvattujen palveluiden ja tapahtumien järjestämiseen. Liikuntapalveluissa tehtiin yhteistyötä liikuntapaikkojen ylläpitämisessä kuntaympäristöpalveluiden kanssa. Liikuntapalveluihin ja liikuntapaikkoihin liittyvää viestintää tehtiin sosiaalisessa mediassa läpi tilikauden.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen monipuolista liikkumista mahdollistamalla.	Hyvinvoinnin ja liikuntaharastuneisuuden selvitys kuntalaisia ja yhteisöjä osallistamalla ja liikkuva elämäntapa mahdollistamalla.	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan ylläpito ja kehittyminen liikunnalliseen elämäntapaan innostamalla.	Hyvinvoinnin ja liikuntaharastuneisuuden selvitystä ei toteutettu vapaa-aikapalveluiden toimesta. Tavoitetaso toteutui. Kuntalaisten hyvinvointia ja kunnan ylläpitoa tuettiin erilaisilla maksuttomilla liikuntavuoroilla tai yhdistyksille alennettuun hintaan tarjotuilla lasten ja nuorten vuoroilla.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Hyvinvoivat ja aktiivisesti omaan fyysiseen ja henkiseen kuntoon panostavat kuntalaiset.	Lihaskuntoa, liikkuvuutta ja fyysistä kuntoa edistäviä pieniä kampanjoita. Valitaan vuoden 2023 liikkuvin toivakkalainen VakkaUkko/ Vakka-Akka	Yhteisöllisen liikkuvan elämäntavan edistäminen.	Kuntalaisille järjestettiin yksittäisiä liikuntatapahtumia. Liikuntaympäristöjä kehitettiin muun muassa avaamalla ulkokuntosali. VakkaUkko/ Vakka-Akkaa ei valittu
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Toivakan kunnan ja urheilujärjestöjen vahvaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen mainetta vahvistetaan edelleen.	Frisbeegolf-radan valtakunnallinen markkinointi harrastajille ja kilpailujen järjestäminen radalla.	Viestintä Toivakan monipuolisista liikuntapaikoista vetovoimatekijänä	Liikuntapalvelut tuki frisbeegolf-radan avajaiskisoja mainostamalla kisoja sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla. Toivakan monipuolisista liikuntapaikoista viestittiin sosiaalisessa mediassa säännöllisesti.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Vaikka vapaa-aikapalvelut on pysyneet kokonaisuutena budjetissa, on vapaa-aikapalveluiden sisällä mm. palkoissa joitakin ylityksiä johtuen syistä, joita ei ole voitu ennakoida talousarviovaiheessa. Talousarviota laadittaessa suunnittelusta on jäänyt huomioimatta asiakaspalveluiden ostot muilta, joka sisältää uimakoulun opetus- ja järjestämiskulut.

Liikuntapalveluissa on maastopyöräreittiin liittyvä ylitys koskien reitin liittämistä Outdooractive-karttapalveluun. Perinnepolon kyltit uusittiin ja työstä koitui arvioitua suurempia kuluja. Kuntosalin kuluissa on pieni ylitys, sillä kuntosalin kulunvalvonnan sähkölukkojen käyttöönotto siirtyi vuodelle 2023.

Toiminnalliset riskit koskevat toimenpidetasoa. Vapaa-aikapalveluissa ei järjestetty Toivakka Goes To Jyväskylä Satama And Kävelykatu –tempausta, sillä strategisten tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävät resurssit ohjattiin muualle. Sen sijaan vapaa-aikapalveluista viestittiin aktiivisesti kunnan viestintäkanavissa. Liikuntapalveluissa ei valittu kunnan liikkuvinta VakkaUkkoa tai Vakka-Akkaa, koska liikunta-aktiivisuutta on haastavaa mitata ja vertailla –mittaamiselle tarvittaisiin omat resurssinsa.

Vapaa-aikapalveluiden ja liikuntapalveluiden epävarmuustekijät liittyvät yhteiskunnallisiin muutossuuntiin. Kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyönä toteutetuissa vapaa-ajantoiminnoissa haasteena on esimerkiksi kolmannella sektorilla vapaaehtoistyön kasautuminen yksittäisille henkilöille ja sen myötä vapaaehtoisten jaksaminen. Pienellä paikkakunnalla kolmas sektori on erityisen haavoittuvainen, sillä tekijöitä on jo muutenkin vähemmän. Lisäksi palveluiden tuottamisessa haasteena on palveluihin osallistuvilla ihmisillä käytettävissä oleva aika ja toimintaan sitoutuminen. Kiireisen opiskelu- ja työelämän sekä perhearjen keskellä voi olla haastavaa sitoutua järjestettävään toimintaan. Lisäksi nuorison osalta vapaa-aikapalvelut kilpailevat muiden nuoria kiinnostavien vapaa-ajan mahdollisuuksien kanssa. Muihin epävarmuustekijöihin Toivakassa lukeutuu liikuntapalvelujen osalta kuntosalin tilojen laajentaminen tai muut ratkaisut, joiden suunnittelu on vielä kesken.

TALOUSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	5 000	0	5 000	9 832	196,6 %	4 832
Maksutuotot	0	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	12 250	0	12 250	4 025	32,9 %	-8 225
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	944	-	944
Toimintatuotot yht.	17 250	0	17 250	14 801	85,8 %	-2 449
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-24 695	0	-24 695	-20 740	84,0 %	3 955
Palvelujen ostot	-22 208	0	-22 208	-20 078	90,4 %	2 130
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 720	0	-28 720	-8 368	29,1 %	20 352
Avustukset	-500	0	-500	-741	148,2 %	-241
Vuokrakulut	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-205 061	0	-205 061	-179 011	87,3 %	26 050
Toimintakulut yht.	-281 184	0	-281 184	-228 938	81,4 %	52 246
Toimintakate	-263 934	0	-263 934	-214 137	81,1 %	49 797
Poistot ja arvonalentumiset	-53 970	0	-53 970	-2 533	4,7 %	51 437
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-317 904	0	-317 904	-216 670	68,2 %	101 234

9.9.7. Varhaiskasvatus

TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatus on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä ja paikallisia tarpeita vastaavina aukioloaikoina. Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspaikkaan tarpeen mukaan.

Lasten varhaiskasvatus sisältää kunnallisen varhaiskasvatuksen, kunnan kustantaman Kelan maksaman lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen sekä yksityisen hoidon palvelusetelin. Kunnallista varhaiskasvatusta toteutetaan vuoropäiväkoti Touhuvakassa, jossa toimii kahdessa rakennuksessa 1 – 2 – vuotiaiden, 3 - 4 – vuotiaiden sekä 5-vuotiaiden ryhmät. Lisäksi varhaiskasvatuspalvelua annetaan Kankaisilla Ruuhiryhmässä ja Toivakan koulukeskuksen esiopetustiloissa. Palvelusetelillä tarjotaan yksityistä perhepäivähoitoa Toivakassa. Varhaiskasvatusta järjestetään myös seudullisesti Jyvässeudun päivähoitoverkostokuntien ja tarvittaessa muidenkin lähikuntien palveluissa ostopalveluina. Avoimia varhaiskasvatuspalveluita ei tarjottu.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLE

Varhaiskasvatuksen talousarvio oli muutoksineen 1 340 292 euroa ja toteuma 1 319 198 euroa. Talousarvio toteutui 98,4 %.

Varhaiskasvatuksen nettokustannukset olivat 556,85 €/ asukas.

Varhaiskasvatuksen lapsikohtaiset nettokustannukset olivat 14 158 € / lapsi. (Jakajana varhaiskasvatuspalveluissa vuoden 2023 lopussa olleet 76 lasta. Lapsikohtaisten kustannusten laskennassa ei ole huomioitu Kelalle maksettua kunnan osuutta kotihoidon tuesta.)

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta ja jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen ja turvalliseen varhaiskasvatukseen sekä oikeanaikaista tukea omaan kasvuunsa, kehitykseensä ja oppimiseensa.

Varhaiskasvatuslain viimeaikaisten muutosten vuoksi kunnan on varmistettava, että päiväkoodeissa on riittävät ja toimivat sijais- sekä muut varajärjestelyt myös henkilöstön äkillisiin ja yllättäviin poissaolotilanteisiin.

Asiakasmaksulain muutoksessa huoltajien tulorajoja on korotettu 31 % ja sisaralennus on muuttumassa 1.3.2023 lähtien. Talousarviossa huomioitu hoitopäivämaksutuottojen 20 % alenema on toteutunut 33 prosenttina.

Uudistettu laki varhaiskasvatuksesta toi mukanaan suuren muutoksen lapsille tarjottavaan kehityksen ja oppimisen tukeen. Lakimuutoksen myötä on ollut entistä tarkemmin määriteltävä kolmiportaisen tuen mallin mukaan tuen tasot ja muodot sekä se, miten tukea annetaan.

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatuslain (540/2018) 26–28 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää

enemmän kuin viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden. Talousarviossa mitoitustekstissä oli virheellisesti suhdelukuna enintään kahdeksan kolme vuotta täyttäneitä lasta yhtä kasvatustilassa olevaa henkilöstöä kohden.

Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatustilassa, opetus- ja hoitotehtävissä samoin olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä säädetty ammatillinen kelpoisuus.

Päiväkodissa tulee kasvatustilassa, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden.

Mitoituksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Asetuksessa voidaan säätää suhdeluvut erikseen vähintään kolme vuotta täyttäneille ja alle kolmivuotiaille lapsille sekä suhdeluvut erikseen enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa oleville ja enemmän kuin viisi tuntia päivässä järjestettävässä varhaiskasvatuksessa oleville kolme vuotta täyttäneille lapsille.

Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai muuten tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen.

Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa 1 momentissa tarkoitettua henkilöä vastaava määrä lapsia.

Toivakan kunnan varhaiskasvatuksessa on kaksi päiväkotia, Touhuvakka ja Ruuhiryhmä, esiopetuksen varhaiskasvatusta täydentävän iltapäiväkerhotoiminnan ryhmä kirkonkylän koululla sekä yksi yksityinen palvelusetelituottaja perhepäivähoitajana. Vuonna 2023 varhaiskasvatuspaikkoja ostettiin kunnallisilta ja yksityisiltä palveluntuottajilta neljälletoista lapselle. Varhaiskasvatuspaikkoja myytiin muille kunnille keväällä kymmenelle ja syksyllä kolmelle lapselle.

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadun hankerahoituksen (VAKA, oppimisen tuki) turvin on palkattu kesään 2023 saakka varhaiskasvatuksen erityisopettaja. VAKA tuen uudistus- hankerahalla palkattiin yksi varhaiskasvatuksen opettaja sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitaja vahvistamaan tuen uudistuksen jalkautumista. Hankerahoituksella saatiin aloitettua marraskuussa 2023 täydennyskoulutus henkilöstölle koskien kolmitasoisia tukea sekä Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin ryhmäohjauskäynnit. Oppimisen tuen hankerahoitukselle annettiin ja saatiin jatkoaikaa 31.7.2024 saakka. Varhaiskasvatushenkilöstön digiosaamisen vahvistamiseen ja laitehankintoihin ei saatu hankerahaa, joten tämä tavoite jäi saavuttamatta.

Syntyvyys on hienoisessa laskussa, mutta Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen täyttöaste oli keväällä 2023 lähellä sataa prosenttia, 104 lasta. Lapsimäärän kasvuun vaikuttavat sekä ulkopaikkakuntalaiset lapset että kuntaan muuttaneet lapsiperheet. Syksyllä 2023 täyttöaste laski noin seitsemääkymmeneenviiteen prosenttiin, 76 lapseen, vaikuttaen myös henkilöstötarpeeseen. Lapsimäärän väheneminen syksyllä 2023 vaikutti Touhuvakan yhden lapsiryhmän henkilöstömäärän putoamiseen kolmen kasvatustilallisen aikuisen sijaan kahden varhaiskasvatuksen työntekijän ryhmäksi.

Toivakan kunnan päiväkodeissa on työskennellyt vuoden 2023 ajan kolme vakituista ja kaksi määräaikaista varhaiskasvatuksen opettajaa. Vakituksia lastenhoitajia on kahdeksan. Keväällä 2023 kaksi lastenhoitajista toimi koulukeskuksessa osan työajastaan koulunkäynnin ohjaajina, joista toinen työskenteli syksyllä 2023 kokonaan varhaiskasvatuksessa. Määräaikaisia lastenhoitajia varhaiskasvatuksen hoitajamitoitukseen vuodelle 2023 varattiin talousarviossa kolme. Yhtä varhaiskasvatuksen lastenhoitajatehtävän vakinaistamista suunniteltiin talousarviovaiheessa, mutta se siirtyi osaksi varhaiskasvatushenkilöstön rakenteen kokonaissuunnittelua.

Määräaikaisten lastenhoitajien määrä oli keväällä 2023 neljä ja syksyllä 2023 neljä, vaikka talousarvioon määräaikaisia oli varattu kolme. Päiväkoti Touhuvakkaan varattiin talousarviossa lisäksi määräraha osa-aikaiselle, määräaikaiselle lastenhoitajalle, jotta mitoituksen mukainen henkilöstömäärä mahdollisti myös lakisääteisen vuorohoidon järjestämisen. Tähän jouduttiin palkkaamaan syksyksi koko aikainen lastenhoitaja määräaikaisesti vuorohoitojen laajuuden takia. Tähän on anottu lisämäärärahaa huhtikuun lautakunnassa.

Varhaiskasvatuksessa on työskennellyt keväällä 2023 kolme, syksyllä 2023 kaksi määräaikaista avustajaa, joista yhden palkka maksetaan toisen kunnan maksusitoumuksella.

Varhaiskasvatukseen haettiin täyttölupaa vakinaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan vakituiseen tehtävään alkaen 1.8.2023, mutta koska kelpoisia hakijoita ei saatu, tehtävään valittiin jo edellisellä hankekaudella varhaiskasvatuksen erityisopettajan määräaikaisessa tehtävässä työskennellyt kunnan vakituiseen varhaiskasvatushenkilöstöön kuuluva varhaiskasvatuksen opettaja, jolle palkattiin lapsiryhmään sijainen.

Varhaiskasvatuksen johtamista on kehitetty kevään 2023 ajan kahden johtajan mallin pilotoimisella. Johtamismallissa pilotoitiin hallinnollisen ja pedagogisen johtajan työnjakoa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyötä tehdään monialaisesti.	Kehitetään ja vahvistetaan monialaista ja monitoimijaisista tiimimallia.	Lapset ja perheet saavat oikeanaikaista ja kokonaisvaltaista tukea kasvuunsa ja oppimisen arkeensa.	Lapset ja perheet ovat saaneet tarvittavan tuen. Hyvinvointialueen muutoksen tuomat toimijoiden epäselvyydet ja tehtäväjaot hättäsivät monitoimijaisen tiimimallin kehittymistä, mutta palveluohjaus saatiin toteutumaan ja lapset, perheet tarvittavan tuen piiriin.
Toivakka tarjoaa laadukasta varhaiskasvatusta, missä toteutuu varhainen tuki.	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen tuen ammattiosaimista.	Kunnassa on vakinainen varhais erityisopettaja syksystä 2023 alkaen sekä henkilöstöllä riittävästi osaamista kolmiportaisesta tuesta.	

	Turvataan riittävät resurssit, jotta suhdeluvut ryhmässä pysyvät, huomioiden lasten pitkät hoitoajat.	Lapsiryhmässä on aikuisia suhdeluvunmukainen määrä.	Kuntaan ei saatu rekrytoitua vakituista varhaiskasvatukseen erityisopettajaa. Toimehoiti määräaikaisesti kunnassa vakituisesti työskentelevä varhaiskasvatuksen opettaja. Riittävät resurssit toteutuvat.
Huoltajien osallisuutta toimintaan ja sen suunnitteluun vahvistetaan.	Kerran vuodessa tehtävä asiakastyytyväisyyskysely ja arjen kohtaamisten laadukkuus sekä sensitiivisyys.	Toiminnan ja yhteistyön kehittäminen saadun palautteen perusteella.	Marraskuussa 2023 toteutettiin sähköinen asiakaskysely, minkä tulokset käsiteltiin koko varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa joulukuussa 2023. Kyselyssä vastausmäärä jäi pieneksi xxxx

Uuden ajan maalaisidylli

Ruuhiryhmän näkyvyyden parantaminen vetovoimaisuuden lisäämiseksi.	Varhaiskasvatuksen some-näkyvyyden parantaminen.	Monipuolinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa varhaiskasvatuksen laadun sekä lapsimäärän näkökulmasta.	Näkyvyyttä on lisätty somessa (Instagram)
Eri sukupolvien kohtaamisten vahvistaminen.	Aktivoidaan järjestöjä ja eläkeläisiä mukaan varhaiskasvatukseen arkeen: varhaiskasvatuksen omat mummo/pappa, vierailaan esim. Soivakassa, virikekerhossa, päivätoiminnassa lasten kanssa. Järjestetään sukupolvien välistä toimintaa.	Yhteistoiminnan vuosikello	On laadittu eri sukupolvet ylittävä yhteistoiminnan vuosikello yhdessä esiopetuksen kanssa. Vuosikellon käyttöönotto on aloitettu.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan digiosaamista	Lisätään digilaitteita ja järjestetään henkilökunnalle osaamisen kehittämistä.	Varhaiskasvatuksessa toteutetaan tavoitteellisesti digikasvatusta ja hyödynnetään digivälineistöä.	Hankerahoitus ei toteutunut, joten digilaitteiston hankinnat jäivät toteutumatta.
Varhaiskasvatus näkyväksi somessa ja kunnan muussa viestinnässä	Monipuolistetaan somekanavan käyttöä ja sen kautta näkyvyyttä	Digiosaaminen osaksi arkea.	Digiosaamisen kehittäminen ei toteutunut suunnitellusti.
	Seurataan somen näkyvyysmittareita.	Yhteisöllisyys näkyy toiminnassamme ulospäin.	Instagram-tili on ollut käytössä aktiivisesti ja suunnitelmallisesti.
	Lisätään viestintää ja dialogia.		Somen näkyvyys mittareita ei ole seurattu.

Varhaiskasvatus näkyy aktiivisesti mukana kuntamainonnassa sekä kunnan sosiaalissa mediassa osana Toivakan houkuttelevuutta.

Viestinnän ja dialogin, varhaiskasvatuksen näkyvyys ei ole lisääntynyt.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Lapsimäärän lisääntyminen ja kelpoisen henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat aiheuttaneet haasteita koko vuoden 2023 ajan.

Henkilöstön sairauspoissaoloja on runsaasti ja se aiheuttaa määräaikaisen henkilöstön tarvetta, jolloin myös lapsiryhmissä työskentelevät aikuiset vaihtuvat ja tuttuus sekä jatkuvuus kärsivät. Talousarvioon 2023 ei ole osattu riittävästi varautua sairauspoissaoloihin ja niistä johtuviin kustannuksiin, joten kustannuspaikalle on muodostunut reilusti ylitystä pitkien sairaslomien takia.

Palvelusetelikustannukset ovat nousseet noin 10 %, koska lapsiperheet, joille palveluseteli on myönnetty, asuvat kunnan rajalla, lähempänä toisen kunnan varhaiskasvatuspalveluita ja huoltajien työssäkäyntisuunta on ollut kulkusuunnalta samaan suuntaan.

Varhaiskasvatuksen pesulapalveluiden kustannukset ovat ylittäneet talousarvion, koska sekä viihtyisyyden, mutta etenkin siisteyden, hygieniasyiden ja turvallisuuden takia varhaiskasvatusyksiköihin vuokrattiin lapsiryhmätiloihin toiminta-/leikkimatot, mikä on valintana toki nostanut kustannuksia, mutta on merkittävästi rajoittanut mm. epidemioiden leviämisiä, koska matot pestään säännöllisesti eikä bakteerit, kihomadot ym. pääse matoissa pesimään. Matot toimivat myös leikkiaktiviteetteina lapsiryhmässä ja pehmentävät akustiikkaa. Eteistiloissa on käytössä pienet pukemismatot, joiden käyttö perustuu pedagogiikkaan lapsen oman toiminnan tukemisessa.

TALOUSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	58 476	0	58 476	96 868	165,7 %	38 392
Maksutuotot	49 600	0	49 600	47 869	96,5 %	-1 731
Tuet ja avustukset	91 735	0	91 735	77 260	84,2 %	-14 475
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	199 811	0	199 811	221 997	111,1 %	22 186
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-932 850	-5 159	-938 009	-933 745	99,5 %	4 264
Palvelujen ostot	-262 414	0	-262 414	-291 474	111,1 %	-29 060
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-61 560	0	-61 560	-31 026	50,4 %	30 534
Avustukset	-100 000	0	-100 000	-102 268	102,3 %	-2 268
Vuokratulut	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-162 880	0	-162 880	-163 581	100,4 %	-701
Toimintakulut yht.	-1 519 704	-5 159	-1 524 863	-1 522 095	99,8 %	2 768
Toimintakate	-1 319 893	-5 159	-1 325 052	-1 300 098	98,1 %	24 954
Poistot ja arvonalentumiset	-15 240	0	-15 240	-19 100	125,3 %	-3 860
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 335 133	-5 159	-1 340 292	-1 319 198	98,4 %	21 094

9.9.8. Nuorisopalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä.

Erilaisia toimintamuotoja ovat nuorisotilatoiminta ja -valtuusto, kouluysteistyö sekä erilaiset tapahtumat yhdessä Toivakan muiden nuorisotoimijoiden kanssa. Lisäksi Toivakassa toimii hanke- rahoituksella erityisnuorisotyönä etsivä nuorisotyö, jolla on erilliset toimintaperiaatteet.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Nuorisopalveluiden vuoden 2023 budjetti oli tehtyine muutoksineen 98 920 euroa. Toteuma oli 90 477 euroa. Kustannus oli 38 euroa/ asukas.

Nuorisopalvelut suunnittelee ja toteuttaa nuorten toimintaa yhteistyössä perusopetuksen sekä muiden toimijoiden kanssa. Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan työajasta kuluu 50 % nuorisotyöhön ja hyvinvointisuunnittelijan työstä osa kuluu nuorisovaltuuston koordinointiin. Nuorisovaltuusto edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Toivakassa.

Nuorille järjestettiin tilikauden aikana toistuvia palveluita ja yksittäinen tapahtuma. Nuorisotila Vakkarin toiminta oli nuorille säännöllinen palvelu koko tilikauden ajan. Toimintaa järjestettiin ensimmäistä kertaa myös kesäaikana, mikä näytti palvelevan nuorten hyvinvointia. Vakkarin toiminnan laatua kehitettiin vuoden 2023 aikana järjestämällä esimerkiksi ruokaan ja elokuvaan liittyviä teemailtoja. Tilan viihtyisyyteen panostettiin tekemällä erilaisia hankintoja. Sivistus- ja hyvinvointipalveluiden ja kuntaympäristöpalveluiden sekä K-kauppiaan ja nuorisovaltuuston yhteistyönä polkaistiin käyntiin Siistii!-kampanja (tilikauden alussa Ilkivaltaporkkana-nimellä), jonka tavoitteena oli häiriökäyttäytymisen vaihtuminen jokaiselle mukavaan ja turvalliseen elinympäristöön. Kampanjan tulokset näkyivät myös nuorisotilalla, sillä tila säilyi hyvässä kunnossa ja siistinä. Lisäksi kunta tarjosi tilan näkökulmasta edellytykset Mannerheimin Lastensuojeluyhdistyksen Toivakan yhdistyksen nuorisotilalla järjestämille Tacotiistaille. Yksittäisenä tapahtumana järjestettiin maaliskuussa Siistii!-kampanjan aloitustapahtuma nuorille.

Etsivä nuorisotyö on alle 29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville tai muuta erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville toivakkalaisille nuorille tarjottua erityisnuorisotyötä. Etsivän nuorisotyöntekijän tarkoituksena on tarjota varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia hyvään arkeen ja tulevaisuuteen sekä edistää hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivän olennaisia tapahtumia tilikaudella olivat uuden verkostomateriaalin (etsivän ennaltaehkäisevän työn rajapinnat eriverkostoissa) valmiiksi saattaminen ja käyttöönotto. Tilikaudella onnistuttiin aikaisempia vuosia paremmin saamaan nuoria kiinni palveluihin. Etsivästä nuorisotyöstä palveluihin ohjautui yhteensä kuusi nuorta. Nuoret ohjautuivat pääasiassa toisen asteen koulutukseen, työllisyyspalveluille ja toisille etsiville. Suurin osa nuorista muutti uudelle paikkakunnalle koulutuksen sekä palveluiden perässä. Muutamia pitkäaikaisia asiakkuuksia myös päätettiin toimintakauden aikana nuorten palveluihin pääsemisen ja kiinnittymisen myötä. Nuorten ohjautuvuus etsivään nuorisotyöhön on toteutunut tavoitettujen

osalta seuraavasti siten, että sosiaali- ja terveystoimesta on etsivän nuorista ohjautunut 27,8 %, eri oppilaitoksista 16,7 %, nuorten ja läheisten suorista yhteydenotoista 50 % ja työllisyyspalveluista 5,6 %.

Etsivässä nuorisotyössä tavoitteisiin päästiin melko hyvin. Pääpaino tavoitteissa oli verkostotyössä sekä perustyön lujittamisessa. Tilikaudella tehtiin myös tarveharkintaista selvitystä ja onnistuttiin saamaan kohtalaisen hyvä kuva etsivän nuorisotyön tarvittavasta työpanoksesta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpano	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti	KulttuuriVakka-suunnitelma on vasta laajentumassa koskemaan myös nuoria.
Nuorten osallisuuden näkyminen osallistavassa päätöksenteossa, arjessa ja juhlassa.	Häiriökäyttäytymisen vastainen kampanja keväällä 2023 yhdessä perusopetus, NUVA, K-kauppa, seurakunnat	Häiriökäyttäytymisen vaihtuminen jokaiselle mukavaan ja turvalliseen ympäristöön	Toteutui laajassa yhteistyössä ja sai nimekseen Siistii!-kampanja.
Osallistava budjetointi (yhteensä 5000 €) yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa	Ilkivaltaporkkana 2500 €	Nuorille hyvinvointia ja mielekästä tekemistä arkeen.	Kytkeytyi yhteen Siistii!-kampanjan kanssa.
Etsivän nuorisotyön aktiivinen verkostoyhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa sekä hyvinvointialueen palveluiden kanssa	Nuorten huolien ja tarpeiden tuominen esiin eri palveluverkostoissa. Nuorisovakassa kunnan nuorien elinolojen tarkastelua erilaisista näkökulmista käsin.	Nuoren kuulluksi tuleminen varmistaminen ja tarvittaviin palveluihin pääsy.	Etsivän nuorisotyön tavoitteet saavutettiin hyvin, nuoria saatiin ohjattua palveluihin.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Nuorisovaltuusto aktiivisessa roolissa omannäköisen toivakkalaisen, nuorille mukavan vapaa-ajan suunnittelussa ja toteuttamisessa, ylisukupolvisuutta unohtamatta.	Järjestetään sekä nuorille että ylisukupolisesti toimintoja ja tapahtumia.	Nuoren toivakkalaisuuden näkyväksi tekeminen	Nuorisovaltuusto siirtyi hyvinvointisuunnittelijan vastuulle 1.3.2023 alkaen.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Aktiivinen osallistuminen maakunnallisessa Keski-Suomen hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa	Osallistuminen säännöllisesti maakunnallisen nuorisovaltuuston kokouksiin ja toimintaan	Toivakkalainen nuori aktiivisena osana ympäröivää yhteiskuntaa.	Nuorisovaltuusto siirtyi hyvinvointisuunnittelijan vastuulle 1.3.2023 alkaen.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Nuorisotyön palkoissa on ylityksiä johtuen syistä, joita ei ole voitu ennakoida talousarviovaiheessa. Yhteisöavustuksissa on ylitys, sillä yksittäinen avustus on jäänyt huomioimatta talousarviota laadittaessa.

Nuorisopalveluihin liittyvät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät yhteiskunnallisiin muutossuuntiin ja ilmiöihin, jotka koskettavat myös Toivakkaa. Nuorisopalveluilla on toisinaan haastavaa tavoittaa tiettyä kohderyhmää tai nuoria laaja-alaisesti, koska vapaa-ajalla järjestettävä nuorten toiminta kilpailee muiden nuoria kiinnostavien aktiviteettien kanssa, jotka on toisaalta myös tärkeää tunnistaa nuorten harrastuksina. Nuorten osallistuminen ja sitoutuminen toimintoihin saattaa olla epäsäännöllistä ja toisaalta yllättää yhtäkkisillä suurilla osallistujamäärillä, jos tieto kiinnostavista tapahtumista leviää tehokkaasti nuorten keskuudessa esimerkiksi sosiaalisen median kanavissa tai muissa yhteisöpalveluissa. Nuorisotyössä vaaditaan keskittymistä nuoret tavoittamaan monikanavaiseen viestintään, perehtyneisyyttä nuoria koskettaviin ilmiöihin ja trendeihin ja reaktiivisuutta mahdollisiin muutoksiin osallistumisaktiivisuudessa.

Valtion ja kuntien taloudellinen tilanne ja rahoituksen säilyminen haastavat etsivää nuorisotyötä ja sen säilymistä osana palveluverkostoa. Palveluiden keskittyminen suurempiin asutuskeskuksiin aiheuttavat yleisesti epävarmuutta pienillä paikkakunnilla. Etsivässä nuorisotyössä tämä näkyy keskeisesti nuorten haasteena päästä tarvitsemiensa palveluiden piiriin, joista osa löytyy vain Jyväskylästä. Tämä koskee erityisesti mielen-terveys- ja päihdeongelmista kärsiviä nuoria.

Etäisyydet haastavat myös nuorten mahdollisuutta opiskeluun sekä pääsemisessä työelämään pääsemisessä.

TALOUSLUVUT

	TA 2023	M 2023	TA+M 2023	TP 2023	Tot.	Poik.
Toimintatuotot						
Myyntituotot	0	0	0	0	-	0
Maksutuotot	0	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	30 600	0	30 600	25 550	83,5 %	-5 050
Vuokratuotot	0	0	0	0	-	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	-	0
Toimintatuotot yht.	30 600	0	30 600	25 550	83,5 %	-5 050
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-71 261	0	-71 261	-69 558	97,6 %	1 703
Palvelujen ostot	-3 706	0	-3 706	-3 676	99,2 %	30
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 000	0	-2 000	-1 414	70,7 %	586
Avustukset	0	-11 000	-11 000	-10 000	90,9 %	1 000
Vuokrakulut	0	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-41 553	0	-41 553	-30 693	73,9 %	10 860
Toimintakulut yht.	-118 520	-11 000	-129 520	-115 340	89,1 %	14 180
Toimintakate	-87 920	-11 000	-98 920	-89 790	90,8 %	9 130
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	-687	-	-687
Satunnaiset erät	0	0	0	0	-	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-87 920	-11 000	-98 920	-90 477	91,5 %	8 443

9.9.9. Hyvinvointipalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Hyvinvointipalveluilla vastataan ja huolehditaan monipuolisin menetelmin hyvinvoinnin edistämisestä ja yhteistyöstä, osallisuudesta ja kotouttamisesta kunnan eri sektoreiden, muiden toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa.

Hyvinvointisuunnittelija tekee monipuolista yhteistyötä eri palvelualueiden, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Hyvinvoinnin edistämiseen ovat tilikaudella osallistuneet kaikki kunnan palvelut hyvinvointityöryhmän kokoonpanon myötä.

Hyvinvointisuunnittelija aloitti tehtävässään maaliskuussa 2023. Tehtävä tuli täytettäväksi vuoden 2023 alusta osana hyvinvointialue- ja sivistyskuntaudistusta sekä Toivakan kunnan organisaatiouudistusta. Hyvinvointisuunnittelijan tehtäviin on kuulunut hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen, lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman laatiminen sekä näiden suunnitelmien toimeenpanon tukeminen ja raportointi sekä vaikuttamistoimielinten työskentelyn koordinointi (nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto). Hyvinvointisuunnittelija nimettiin syksyllä kunnan yhdyshenkilöksi Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Hyvinvointisuunnittelija koordinoi kunnan hyvinvointiraportin 2022 laatimisen. Raportti valmistui alkusyksyllä ja tullaan liittämään osaksi laajempaa hyvinvointikertomusta valtuustokauden lopussa. Kunnassa aloitettiin loppuvuodesta 2023 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen osana koko kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Hyvinvointipalveluihin perustettiin hyvinvointityöryhmä taustavalmistelemaan hyvinvointisuunnittelijan johdolla päätöksentekoon tulevia asioita hyvinvoinnin näkökulmasta. Hyvinvointityöryhmä muodostettiin niin, että siinä ovat edustettuna kaikki kunnan palvelualueet. Hyvinvointityöryhmä kokoontui ensimmäisen kerran elokuussa 2023. Kunnanvaltuusto linjasi kunnan hallintosäännön päivityksen myötä, että ryhmään ei tullut poliittista edustusta. Tärkeimpänä tehtävänä hyvinvointityöryhmä valmisteli hyvinvoinnin vuosiraportin 2022 hyvinvointisuunnittelijan koordinoimana ja osallistui asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin kehittämiseen kunnassa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso	Toteuma
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>			
Tapahtumien, kampanjoiden sekä nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnan koordinointi	Viestinnän edistäminen ja monipuolisten osallistumisen paikkojen järjestäminen.	Kehittää kuntalaisten osallisuutta, osallistumisoikeuksia sekä vuorovaikutuksen mahdollisuuksia	Hyvinvointipalveluista on järjestetty monipuolisia osallisuuden mahdollisuuksia, esim. senioripäivä, järjestöjen hyvinvointi-ilta, kuntalaisilta ja kielikahvila. Hyvinvointisuunnittelija on koordinoinut nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaa.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>			
Vastataan ja huolehditaan Toivakassa kotoutumisen edistämisen kehittämistä, suunnittelusta ja seurannasta, palveluiden soveltuvuudesta myös maahanmuuttaneille.	Huolehditaan siitä, että kunnassa on tarpeisiin nähden riittävästi kotoutumislain mukaisia toimenpiteitä ja palveluja sekä henkilöstön kotoutumisasioiden osaamista.	Mahdollistaa ja järjestää onnistunut kotoutuminen erisyistä maahanmuuttaneille ja Toivakkaan asumaan tulleille ulkomaalaistaustaisille ihmisille.	Hyvinvointisuunnittelija on vastannut kotoutumisen edistämistä ja kehittänyt siihen liittyviä palveluja, esim. kielikahvila ja kotoutumisasiakkaille tehty kotoutumisen alkukartoitukset sekä ohjannut kotoutujia erilaisten palvelujen pariin.
Seurataan kansallisia terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien linjauksia	Valmistellaan ja tuetaan kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja levitetään hyviä käytänteitä.	Saadetaan arkeen toimiva perhekeskustyö ja siihen liittyvien eri työryhmien toiminnan selkeys ja pystytään kehittämään hyvinvointiosaamista.	Perhekeskustoiminnan osalta odotettiin edelleen hyvinvointialueen koordinaatiota. Hyvinvointisuunnittelija seurasi kansallisia linjauksia käynnistämällä niihin liittyvän raportointi- ja suunnittelutyön.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>			
Toivakka on näkyvästi aktiivinen kunta sidosryhmäyhteistyössä Keski-Suomen hyvinvointialueella, maakunnallisissa verkostoissa sekä yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.	Tehdään aktiivista sidosryhmäyhteistyötä Keski-Suomen hyvinvointialueen ja maakunnallisten verkostojen kanssa, alueen oppilaitosten ja eri järjestöjen, yhdistysten ja yritysten, seurakuntien sekä seurojen välillä.	Verkostoidutaan ja löydetään toimivia yhteistyökumppanuuksia.	Hyvinvointipalveluista tehtiin aktiivista yhteistyötä niin paikallisissa kuin alueellisissa verkostoissa yhdistysten, seurakuntien, yritysten ja toisten kuntien kanssa. Yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa alkoi rakentua.
		Osallistutaan verkostohankkeisiin sekä kehitetään myös omin hankkein.	Verkostohanke ei toteutunut Toivakan kunnan osalta.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Oikeiden vastinparien löytyminen hyvinvointialueelta oli haastavaa hyvinvointialueen aloittaessa toimintaansa ja yhteistyö muotoutui pitkin vuotta. Kotoutumisen palveluissa Ukrainan sodan tilanne heijastui epävarmuuksina ja kotoutumispalveluiden asiakkaiden liikkumisena alueelta toiselle. Asiakkaiden yhtäkkinen siirtyminen aiheutti hankaluuksia kehittää palveluja. Epävarmuustekijänä näkyi edelleen koronan jälkikaiut kuntalaisten hyvinvoinnissa. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnissa nähtiin monenlaisia haasteita. Suurena haasteena oli myös se, että kunnan koko hyvinvointityö aloitettiin rakentamaan uudenaikaisena palveluna ilman aikaisempaa vertailupohjaa ja rakenteita.

Hyvinvointisuunnittelijan tehtävä on uusi ja odotukset, tarpeet ja vaateet sekä kunnan sisältä että ulkopuolelta kohdistuvat paljolti hyvinvointityöhön ja sitä koordinoivaan työntekijään. Riskinä on se, että tehtäväkuva laajenee ja pirstaloituu liikaa, joten hyvinvointisuunnittelijan tehtävien priorisointi ja rajaaminen sekä hyvinvointityöryhmän roolin kirkastaminen valmistelutoimielimenä on tärkeää.
